

STRATEGIA ROZWOJU GMINY ŁOPUSZNO DO ROKU 2032

Wrzesień, 2025 r.

*Najlepszym sposobem przewidywania
przyszłości jest jej tworzenie*

– Peter Drucker

Spis treści

Wprowadzenie.....	2
Zasady i harmonogram tworzenia Strategii.....	3
Wnioski z diagnozy	4
Wnioski dla sfery społecznej.....	5
Wnioski dla sfery gospodarczej	7
Wnioski dla sfery przestrzenno-środowiskowej	8
Analiza SWOT.....	10
Wyzwania stojące przed gminą Łopuszno	11
Drzewo problemów (i celów)	12
Misja i Wizja Gminy Łopuszno	13
Cele i kierunki działań.....	14
Kwestie wodne a Strategia Rozwoju Gminy Łopuszno	24
Model struktury funkcjonalno – przestrzennej wraz z ustaleniami i rekomendacjami w zakresie polityki przestrzennej w gminie	30
Osuwiska oraz tereny zagrożone ruchami masowymi ziemi	31
Struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy Łopuszno	31
Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie.....	36
Rozmieszczenie przestrzenne planowanych inwestycji	39
Obszary strategicznej interwencji.....	41
System realizacji Strategii	42
Zasady wdrożenia Strategii	42

Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych.....	46
Monitoring i ewaluacja Strategii	46
Ewaluacja trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji Strategii	49
Ramy finansowe i źródła finansowania	50
Zgodność Strategii z dokumentami wyższego szczebla	51
Spis Rysunków	60
Spis tabel	60
Spis wykresów	60

Wprowadzenie

Strategia Rozwoju Gminy Łopuszno do roku 2032 obejmuje swoim zasięgiem cały obszar gminy Łopuszno w jego granicach administracyjnych. Dokument został sporządzony z inicjatywy Rady Miejskiej w Łopusznie. Strategia opracowana została we współpracy z ekspertami zewnętrznymi, którzy pełnili rolę facylitatora procesu twórczego.

Niniejsza *Strategia Rozwoju Gminy Łopuszno do roku 2032* jest podstawowym i najważniejszym dokumentem, charakteryzującym sytuację społeczną i ekonomiczną gminy, wskazującym jej mocne i słabe strony, tworzącym wizję, określającym obszary, spójne cele i kierunki polityki rozwoju, prowadzonej w przestrzeni gminy w perspektywie najbliższych lat. Koordynuje różne terytorialnie, sektorowo i technicznie plany oraz dokumenty strategiczne na szczeblu lokalnym. Ważnym celem towarzyszącym procesowi opracowania Strategii jest konieczność koordynacji oraz wspierania Gminy w procesie pozyskiwania funduszy zewnętrznych. Okres realizacji Strategii powiązany jest ze Strategią Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030. Dodatkowe dwa lata pozwolą na opracowanie kolejnego dokumentu strategicznego jakim jest Strategia Rozwoju, nawiązującego do następnej Strategii Rozwoju Województwa. Niniejsza dokument został również sformułowany w ścisłej korelacji z dostępnymi na tę chwilę kluczowymi dokumentami planistycznymi szczebla krajowego, regionalnego i subregionalnego.

Strategia Rozwoju Gminy Łopuszno do roku 2032 określa zasady wdrażania, ze szczególnym uwzględnieniem procesów współpracy. Kluczowym jej założeniem jest zintegrowanie polityki środowiskowej, gospodarczej, przestrzennej i społeczno-kulturowej, dla poprawy warunków życia i jakości usług publicznych na terenie gminy.

W systemie zarządzania polityką rozwoju strategia pełni zatem kluczową rolę, jako generalny plan postępowania władz samorządowych – we współpracy z innymi samorządami, administracją państwową oraz partnerami społecznymi i prywatnymi – w procesie zarządzania gminą.

Strategia Rozwoju Gminy Łopuszno do roku 2032 powstała w oparciu o przepisy dotyczące polityki rozwoju, wprowadzone ustawą z 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw. Zmiany realizują postanowienia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) w zakresie konsolidacji systemu zarządzania rozwojem Polski i etapowego wprowadzania systemu zintegrowanych strategii na poziomie ogólnokrajowym, regionalnym i lokalnym. Wprowadzono m.in. zmiany w samym procesie opracowania strategii rozwoju gminy oraz skonkretyzowano części związane z planowaniem przestrzennym w gminie, które będą podstawą do przygotowania założeń dla planu ogólnego. Dodatkowo, od 1 stycznia 2026 roku strategia rozwoju gminy będzie miała charakter obligatoryjny.

Strategia Rozwoju Gminy Łopuszno do roku 2032 stanowi efekt szerokich prac analitycznych i ewaluacyjnych oraz uwzględnia wnioski i rekomendacje sformułowane w ramach szerokiej debaty publicznej, której elementem były w szczególności: spotkania warsztatowe z interesariuszami i konsultacje społeczne.

Zasady i harmonogram tworzenia Strategii

Przed podjęciem prac nad strategią rozwoju należy określić zasady oraz metody, które będą wykorzystane podczas jej tworzenia, ponieważ wybór ten wpłynie na przebieg i zakres merytoryczny podjętych działań. *Strategia Rozwoju Gminy Łopuszno do roku 2032* została przygotowana przy wykorzystaniu modelu partycypacyjnego, czyli przy zaangażowaniu ekspertów zewnętrznych, lecz bazując głównie na przedstawicielach społeczności lokalnych. W zorganizowanych spotkaniach warsztatowych udział brali mieszkańcy, radni, przedstawiciele Urzędu Miasta i Gminy Łopuszno oraz jednostek organizacyjnych Gminy. Celem takiego podejścia było osiągnięcie porozumienia oraz współdziałania wszystkich lokalnych środowisk i przedstawicieli, co przedłoży się na trwałą i partnerską współpracę władz samorządowych z najważniejszymi podmiotami i instytucjami społecznymi. Metoda partycypacyjna nie dość, że umożliwia włączenie w proces tworzenia jak największej grupy mieszkańców to jeszcze gwarantuje przekazanie ich doświadczeń oraz znajomości lokalnych problemów występujących na obszarze gminy czy też sołectw.

Biorąc pod uwagę powyższe ustalenia, zakres prac nad *Strategią Rozwoju Gminy Łopuszno do roku 2032* obejmował:

- Analizę porównawczą obowiązujących dokumentów w kontekście ich przydatności dla potrzeb opracowania Strategii;
- Diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzenno-ekologicznej w gminie w kontekście perspektywicznym, czyli określenia wyzwań strategicznych i identyfikacji obszarów kryzysowych;
- Porównanie oraz konfrontację wniosków diagnostycznych z opiniami uzyskanymi podczas spotkań warsztatowych, skutkujących opracowaniem celów i obszarów działań strategicznych;

- Przygotowanie wstępnej wersji Strategii z wyznaczeniem wizji, misji, celów strategicznych i kierunków działań;
- Ewaluację wstępnej wersji dokumentu w środowisku lokalnym oraz przez narzucone prawnie organy;
- Redakcję ostatecznej wersji *Strategii Rozwoju Gminy Łopuszno do roku 2032*.

Podstawowym etapem tworzenia niniejszej *Strategii Rozwoju Gminy Łopuszno do roku 2032* było opracowanie kompleksowej diagnozy stanowiącej odzwierciedlenie aktualnego stanu gminy. Diagnoza została przygotowana przy użyciu głównie danych statystycznych, dlatego jej uzupełnienie stanowi Analiza SWOT, będąca jednocześnie spojrzeniem jakościowym na proces diagnostyczny. Na etapie prac warsztatowych istotną rolę odgrywa zawsze zaangażowanie uczestników. Na podstawie elementów wypracowanych, zespół ekspercki przystąpił do redakcji wstępnej wersji dokumentu. Wersja ta została następnie poddana szerokim konsultacjom.

W efekcie powyższych działań przygotowany dokument zawiera wyniki diagnozy, analizę SWOT, wizję, misję, wyznacza cele strategiczne oraz działania priorytetowe.

Wnioski z diagnozy

W marcu 2024 roku została opracowana Diagnoza społeczno-gospodarczo- przestrzenna dla Strategii Rozwoju Gminy Łopuszno do roku 2032. Diagnoza zawierała analizę gminy Łopuszno uwzględniającą:

- położenie gminy,
- transport i dostępność komunikacyjną,
- demografię,
- finanse publiczne,
- profil gospodarczy gminy,
- profil rolniczy gminy,
- organizacje pozarządowe,
- bezrobocie,
- ochronę zdrowia,
- edukację,

- kulturę i sport,
- pomoc społeczną,
- mieszkalnictwo,
- infrastrukturę techniczną,
- gospodarkę odpadami komunalnymi,
- formy ochrony przyrody,
- lesistość,
- potencjał turystyczny,
- zabytki,
- wody powierzchniowe i podziemne,
- surowce mineralne.

Niniejszy rozdział zawiera podsumowanie głównych wniosków płynących z opracowanej diagnozy, z podziałem na aspekty pozytywne, negatywne oraz wyzwania stojące przed gminą Łopuszno.

POZYTYWNE (i NEUTRALNE)

- Na tle województwa świętokrzyskiego relatywnie młode społeczeństwo,
- Ponad 13,7% populacji gminy to osoby niepełnosprawne przy 18,4% populacji dla województwa,
- Spadająca gęstość zaludnienia,
- Wskaźnik urbanizacji wynoszący 16,6%,
- Najwyższa liczba organizacji pozarządowych spośród gmin grupy porównawczej,
- Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na liczbę mieszkańców powyżej średniej,
- Wzrost kwot przeznaczanych przez Gminę Łopuszno na współpracę z organizacjami społecznymi,
- Wydatkowanie przez stowarzyszenia 100% przeznaczonych środków w roku 2023,
- Rekordowo niska liczba bezrobotnych w gminie Łopuszno,
- Niższy odsetek bezrobotnych z wykształceniem zasadniczym zawodowym niż ich udział w ogóle populacji gminy,
- Niecałe 5% mieszkańców w wieku produkcyjnym to osoby bezrobotne,
- Około 80% gminy korzysta z opieki medycznej świadczonej przez SPZOZGOZ (na podstawie deklaracji),
- Funkcjonująca placówka kształcenia ponadpodstawowego na terenie gminy,
- Baza oświatowa w gminie składająca się z 4 placówek,
- Oddziały przedszkolne przy każdej szkole podstawowej (oraz filii),
- Wzrost liczby dzieci w oddziałach przedszkolnych

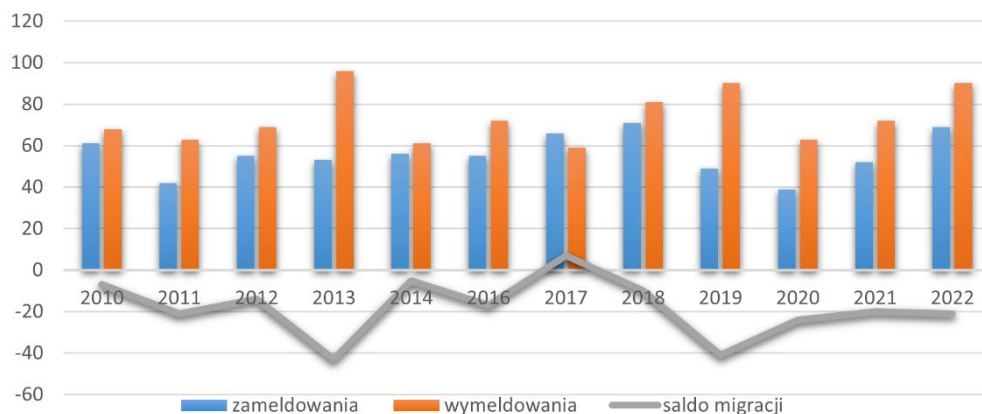
NEGATYWNE

- Spadek populacji gminy w latach 2010-2022 (-3,18%): liczba ludności gminy wg GUS – 8 772
- 20% odsetek osób w wieku poprodukcyjnym – proces starzenia się społeczeństwa,
- Ujemna wartość przyrostu naturalnego,
- Ujemne saldo migracji,
- Zastojowa piramida wieku, przechodząca w regresywną,
- Wskaźnik feminizacji w grupie mieszkańców w wieku 20-44 wynoszący 95,
- Kwota przeznaczana na współpracę z NGO to jedynie 0,16% budżetu Gminy (rok 2023),
- Wysoki odsetek osób długotrwale bezrobotnych – średnio ponad 30%,
- Przewaga kobiet wśród osób bezrobotnych, przy ich mniejszym udziale w populacji gminy,
- Wysoki odsetek bezrobotnych z wykształceniem policealnym oraz średnim zawodowym,
- Spadek liczby uczniów,
- Zmniejszenie liczby dzieci w oddziałach „0”,
- Niższe niż średnia powiatowa oraz krajowa średnie wyniki egzaminu ósmoklasistów,
- Niski wskaźnik liczby uczniów przypadających na jednego nauczyciela,
- Subwencja oświatowa nie pokrywająca całościowych wydatków na oświatę,
- Na tle grupy porównawczej, jeden z wyższych wskaźników odsetka osób korzystających z pomocy społecznej w ogóle mieszkańców.

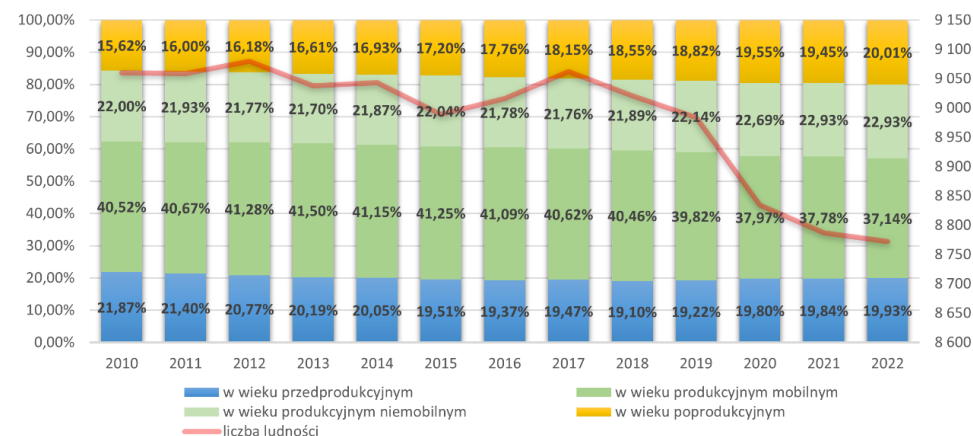
POZYTYWNE (i NEUTRALNE) cd.

- Dwie, współpracujące ze sobą instytucje kultury na terenie gminy,
- Funkcjonowanie Miejsko-Gminnego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Łopusznie,
- Szeroka oferta infrastruktury sportowej i rekreacyjnej w gminie,
- Działalność świetlic wiejskich,
- Organizacja cyklicznych wydarzeń kulturowych i sportowych,
- Realizacja zadań z zakresu upowszechniania kultury fizycznej wśród dzieci i młodzieży jako formy przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym,
- Stały trend zmniejszania liczby beneficjentów pomocy społecznej,
- Certyfikat Znaku Jakości Ekonomii Społecznej i Solidarnej 2022,

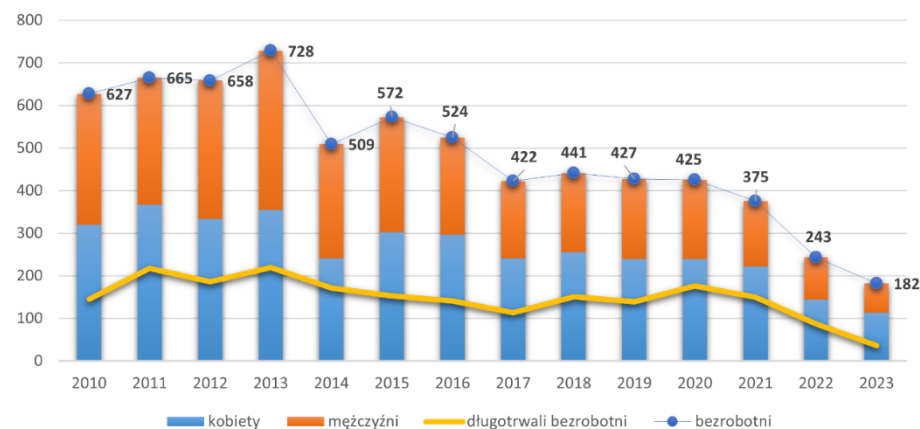
Wykres 2. Saldo migracji w gminie Łopuszno w latach 2010-2022

Wykres 1. Ludność wg grup produkcyjnych

Wykres 3. Bezrobotni w gminie Łopuszno w latach 2010-2023

POZYTYWNE (i NEUTRALNE)

- Blisko 50% wzrost dochodów Gminy w 2022 roku względem roku 2017,
- 100% wzrost dochodów własnych gminy w analizowanym okresie,
- Wzrost dochodów podatkowych, w tym z udziału w CIT i PIT,
- Dodatni wynik operacyjny w latach 2017-2022,
- Wydatki bieżące poniżej 90% wydatków Gminy,
- Blisko 32 mln zł pozyskanych w ramach programów i projektów unijnych w latach 2017-2021,
- Stale rosnąca liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON,
- Najwyższa dynamika wzrostu liczby jednoosobowych działalności gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w porównaniu do powiatu, województwa oraz kraju,
- Budownictwo jako dominująca sekcja gospodarki,
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego wskazuje gminę Łopuszno jako ośrodek, którego jedyną funkcją gospodarczą jest obsługa rolnictwa,
- Wzrost liczby gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 15 ha,
- Miejsko-Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji aktywnie promujący gminę jako destynację turystyczną,
- Infrastruktura wypoczynkowo-rekreacyjna wzbogacająca ofertę spędzania wolnego czasu.

NEGATYWNE

- Dochody własne jedynie na poziomie 25% dochodów ogółem,
- Jedna z niższych wartości wskaźnika WDW na tle grupy porównawczej,
- Ogólny deficyt budżetu w latach 2017-2022 wyniósł 11,5 mln złotych,
- Udział części oświatowej subwencji ogólnej na poziomie 16% dochodów Gminy – subwencja nie pokrywa wydatków na oświatę w gminie,
- Około 43% wartości budżetu to dotacje celowe,
- Deficyt operacyjny w planie budżetu na 2024 rok,
- Rosnący koszt administracji oraz obsługi długu publicznego,
- Niższa wartość wskaźnika prezentującego liczbę podmiotów gospodarki narodowej w przeliczeniu na liczbę mieszkańców w porównaniu z powiatem, województwem oraz krajem,
- Niższa wartość wskaźnika prezentującego liczbę jednoosobowych działalności gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w porównaniu z powiatem, województwem oraz krajem,
- Aż 17% jednoosobowych działalności gospodarczych miało zawieszoną działalność na koniec 2022 roku,
- Mała liczba miejsc noclegowych,
- Niedostatecznie wykorzystany potencjał gminy jako ośrodka turystycznego,
- Niska jakość gleb na terenie gminy,
- Największy udział gospodarstw o powierzchni do 5 ha,
- Niska opłacalność produkcji rolnej większości gospodarstw,
- Niemal 100% gminy pokryte obszarami prawnie chronionymi co przedkłada się na utrudniony lub ograniczony proces inwestycyjny.

Wnioski dla sfery przestrzenno-środowiskowej

POZYTYWNE (i NEUTRALNE)

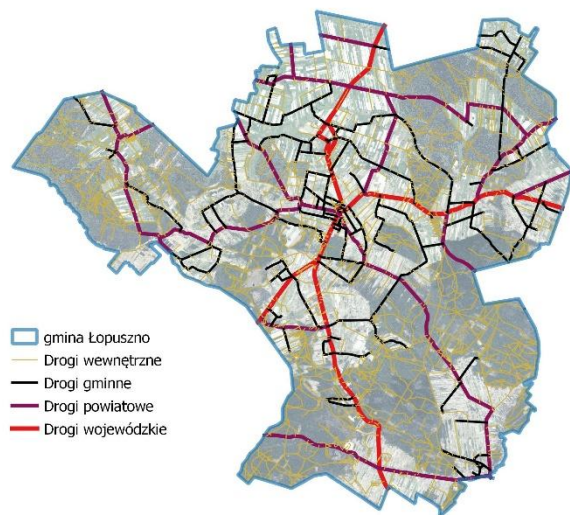
- Gmina miejsko-wiejska: w 2023 roku Łopuszno uzyskało prawa miejskie,
- Według systematyki DEGURBA gmina Łopuszno jest gminą wiejską, czyli obszarem słabo zaludnionym,
- Niskofalista a miejscami płaska rzeźba terenu,
- Sieć dróg gminnych o długości ponad 100 km,
- Wzrost natężenia ruchu na drogach wojewódzkich,
- Stale ponoszone nakłady na poprawę infrastruktury drogowej w gminie,
- Dwie drogi wojewódzkie przebiegające przez gminę,
- Większość dróg gminnych ma nawierzchnię twardą ulepszoną,
- Relatywnie niewielka odległość od Włoszczowy i tym samym dostępu do Centralnej Magistrali Kolejowej,
- Wzrost liczby budynków mieszkalnych w latach 2012-2022 o ponad 10%,
- Rozmieszczenie budynków mieszkalnych skupia się głównie przy drogach wojewódzkich i powiatowych,
- Przeważająca rola zabudowy zagrodowej i jednorodzinnej,
- Rosnąca przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w wymiarze nominalnym oraz w przeliczeniu na 1 osobę,
- Samorządowy Zakład Gospodarki Komunalnej w Łopusznie z siedzibą w Antonielowie jako jednostka realizująca zadania własne Gminy w zakresie zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków,
- Niemal 100% zwodociągowanie gminy,
- Rozbudowa sieci kanalizacyjnej w gminie,

NEGATYWNE

- Gmina nie należy do Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego,
- Brak dróg krajowych na terenie gminy,
- Brak linii kolejowej oraz tym samym stacji kolejowej,
- W zdecydowanej większości drogi są jednojezdniowe,
- Potrzeba dalszych nakładów inwestycyjnych na poprawę stanu infrastruktury drogowej,
- Brak sieci gazowej,
- Niski stopień skanalizowania gminy,
- Brak pokrycia gminy zasięgiem sieci komórkowych 5G,
- Odsetek osób zadeklarowanych w systemie gospodarowania odpadami to około 85% mieszkańców,
- Brak atrakcji turystycznych o regionalnej i ogólnopolskiej rozpoznawalności,
- Zaniedbania w zakresie stanu technicznego części obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków,
- Niechęć mieszkańców do ochrony zabytków poprzez ujęcie obiektów w gminnej ewidencji zabytków oraz nieprawidłowo prowadzona renowacja części zabytków,
- Niskie środki w budżecie gminy na wsparcie działań z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego,
- Stan rzek określony jako „zły”,
- Znaczna część gminy określona jako obszar niewodonośny deficytowy w wodę,
- Jedynie jedna JCWP nadająca się do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych,
- Dwa tereny zagrożone osuwaniem w okolicy wsi Krężółek oraz Gnieździska.

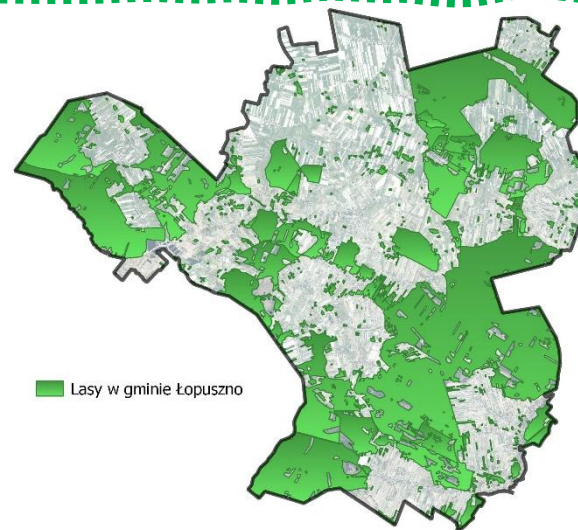
POZYTYWNE (i NEUTRALNE) cd.

- Wysoki poziom penetracji budynków zasięgami Internetu stacjonarnego
- Bilansujący się system gospodarowania odpadami komunalnymi,
- Niskie ryzyko nieosiągnięcia poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów komunalnych,
- Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni gminy wynosi 95,2%,
- Trzy rezerваты przyrody,
- Przedborski Park Krajobrazowy,
- Trzy obszary chronionego krajobrazu,
- Dwa obszary Natura 2000: Ostoja Przedborska oraz Wzgórza Chęcińsko-Kieleckie,
- 11 pomników przyrody,
- Lasy zajmujące niemal 7 282 ha powierzchni gminy,
- Ścieżki dydaktyczne.

POZYTYWNE (i NEUTRALNE) cd.

- Drogi rowerowe – druga pod względem długości sieć wśród gmin grupy porównawczej,
- Bardzo liczne i zróżnicowane kapliczki, krzyże przydrożne sprzyjające rozwojowi turystyki,
- Bogaty zasób cmentarzy dokumentujących historię gminy,
- Teren gminy Łopuszno związany jest historycznie z obecnością wielu kultur i religii,
- Liczne miejsca pamięci, bieżąco pielęgnowane przez lokalną społeczność, w tym organizacje i stowarzyszenia, które zajmują się ochroną dziedzictwa kulturowego na terenie gminy,
- Brak zagrożenia powodziowego na terenie gminy wg map ISOK (z prawdopodobieństwem 1%),
- Położenie w obszarze dwóch GZWP,
- Dobry stan wszystkich JCWPd,
- Udokumentowane złoża mineralne na terenie gminy Łopuszno.

Analiza SWOT

Analiza SWOT jest najpowszechniej wykorzystywanym narzędziem analizy strategicznej w jednostkach samorządu terytorialnego. Autorzy podręcznika „Strategia rozwoju krok po kroku – podręcznik dla gmin” wskazują tę metodę jako sposób na wyznaczenie celów strategicznych. Zastrzegają przy tym, że wszelkie zastosowane metody diagnostyczne powinny być zastosowane komplementarnie a nie zamiennie.

MOCNE

- Walory przyrodnicze jako szansa na rozwój usług czasu wolnego, rekreacji oraz turystyki
- Miejsko-Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji z bazą sportowo-rekreacyjną
- Oferta kształcenia od opieki przedszkolnej do edukacji ponadpodstawowej
- Rosnąca liczba podmiotów gospodarki narodowej
- Spadająca liczba osób bezrobotnych
- Aktywne organizacje pozarządowe i społeczne
- Gmina posiada potencjał na wykorzystanie OZE

SZANSE

- Rozwój elastycznych form zatrudnienia, w tym pracy zdalnej
- Programy krajowe ukierunkowane na decentralizację usług społecznych, w tym skierowanych do osób starszych
- Pozytywne trendy społeczne w zakresie wzrostu świadomości ekologicznej, zwłaszcza wśród grup szkolnych
- Dostępność środków zewnętrznych wspomagających realizację inwestycji na terenie gminy
- Wzrost popularności turystyki wiejskiej oraz rowerowej
- Rekompensaty budżetowe dla gmin pokrytych formami ochrony przyrody

Wskazywane podczas prac diagnostycznych mocne i słabe strony pokrywały się z wnioskami wskazanymi w diagnozie, stąd do samej analizy SWOT wprowadzono jedynie najważniejsze elementy wpływające na rozwój gminy. Ze względu na przenikający charakter poszczególnych obszarów (społeczny, gospodarczy, przestrzenny, środowiskowy) opracowano jedną matrycę dla całej gminy

SŁABE

- Malejąca populacja gminy oraz trend starzenia się społeczeństwa
- Położenie gminy poza głównymi ciągami komunikacyjnymi
- Niepełne skanalizowanie gminy oraz konieczność prac modernizacyjnych przy ujęciach wody pitnej
- Stan niektórych dróg wymagający prac remontowych
- Subwencja oświatowa nie pokrywająca wydatków na oświatę
- Nisko płatne miejsca pracy – mediana wynagrodzeń na poziomie 5 500,00 zł brutto (Polska – 6 500,00 zł brutto)
- Długi czas oczekiwania na wizyty u lekarzy specjalistów

ZAGROŻENIA

- Zmiany klimatyczne skutkujące m.in. gwałtownymi zjawiskami pogodowymi, suszą itp.
- Wpływ koniunktury gospodarczej kraju na lokalny rynek pracy
- Ograniczony wpływ na infrastrukturę drogową niebędącą w zarządzie Gminy
- Ograniczone możliwości finansowo-prawne na rewitalizację obiektów zabytkowych
- Ochrona przyrody skutkująca rozwojowymi barierami prawnymi
- Niekontrolowane procesy migracyjne potencjalnie skutkujące brakiem asymilacji

Wyzwania stojące przed gminą Łopuszno

W toku przeprowadzonych prac diagnostycznych wskazano na następujące wyzwania stojące przed Gminą Łopuszno w perspektywie kolejnych lat.

- Ograniczenie depopulacji gminy oraz wzmocnienie jej potencjału osadniczego,
- Pozyskiwanie nowych inwestorów generujących dobrze płatne miejsca pracy,
- Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości wśród mieszkańców gminy oraz wsparcie rozwoju istniejących w gminie firm,
- Kształtowanie przedsiębiorczych postaw wśród mieszkańców gminy,
- Rozwój systemu opieki społecznej uwzględniający prognozy demograficzne,
- Zapewnienie dalszego rozwoju budownictwa mieszkaniowego w gminie,
- Utrzymanie dobrego stanu infrastruktury drogowej,
- Rozwój infrastruktury na potrzeby alternatywnych napędów samochodowych,
- Rozwój transportu publicznego w gminie,
- Zachowanie szczególnej dyscypliny w ponoszeniu wydatków bieżących w kolejnych latach,
- Wykorzystanie rolnictwa ekologicznego w aktualnych trendach żywnościowych,
- Ochrona gleb wyższej klasy oraz zachowanie rolniczego charakteru gminy,
- Utrzymanie wysokiej efektywności wydatkowania zaplanowanych środków na współpracę z NGO's,
- Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa w gminie,
- Utrzymanie wskaźnika liczby organizacji pozarządowych przypadających na 1 tys. mieszkańców powyżej wartości powiatowych, wojewódzkich oraz krajowych,
- Utrzymanie dalszego trendu spadku liczby osób bezrobotnych w gminie,
- Poprawa sytuacji zawodowej kobiet,
- Aktywizacja osób długotrwale bezrobotnych,
- Zwiększenie liczby realizowanych programów profilaktyki zdrowotnej,
- Zwiększenie potencjału i możliwości leczniczych lokalnej służby zdrowia,
- Zatrzymanie dzieci w wieku szkolnym w placówkach oświatowych w gminie,
- Dostosowanie gminnej oferty edukacyjnej do uwarunkowań ekonomicznych – analiza siatki oświatowej w gminie,
- Wykorzystanie potencjału instytucjonalnego i infrastrukturalnego jednostek funkcjonujących w obszarze kultury, sportu i rekreacji,
- Wykreowanie marki gminy Łopuszno oraz produktu regionalnego,
- Zwiększenie odsetka skanalizowanych mieszkańców gminy,
- Osiągnięcie poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów komunalnych (docelowo 60% w roku 2030),
- Zachowanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych gminy oraz bioróżnorodności,
- Zwiększenie wykorzystania potencjału turystycznego gminy przy zachowaniu jej walorów środowiskowych,
- Wykorzystanie potencjału turystycznego zabytków na terenie gminy,
- Zachowanie istniejących walorów zabytkowych,
- Poprawa dostępności do obiektów zabytkowych,
- Rozbudowa sieci dróg rowerowych,
- Zachowanie, tworzenie i odtwarzanie systemów retencji wód,
- Poprawa stanu infrastruktury poboru wody w gminie.

Drzewo problemów (i celów)

Zgodnie z przytoczonym wcześniej podręcznikiem dotyczącym opracowania strategii rozwoju gminy, metoda analizy drzewa problemów powinna być stosowana komplementarnie do analizy SWOT i diagnozy desk research. Analiza ta to popularne narzędzie stosowane zwłaszcza w zarządzaniu projektami, zarówno rozwojowymi jak i społecznymi. Analiza problemów pozwala na lepsze zrozumienie przyczyn tego problemu, określenie celu oraz działań potrzebnych do jego rozwiązania. W toku prac wskazano depopulację gminy jako problem kluczowy.

Misja i Wizja Gminy Łopuszno

„Strategia Rozwoju Gminy Łopuszno do roku 2032” to dokument analizujący obecną sytuację Gminy, uwzględniający zarówno jej mocne strony, jak i obszary wymagające poprawy. W ramach procesu strategicznego opracowano misję i wizję Gminy Łopuszno, które posłużyły jako kluczowe wytyczne przy określaniu celów strategicznych na nadchodzące lata.

W kontekście strategii rozwoju gminy misja i wizja pełnią różne, choć uzupełniające się role.

Misja Gminy określa jej aktualne zadania i sposób, w jaki samorząd realizuje swoje zobowiązania wobec mieszkańców. Jest to deklaracja, która odpowiada na pytanie: *„Po co istniejemy i jaką rolę pełniemy dla społeczności?”* Misja koncentruje się na podstawowych wartościach i zasadach, którymi Gmina kieruje się w codziennej działalności. Jest fundamentem tożsamości gminy oraz punktem wyjścia dla wyznaczania celów.

Wizja gminy, natomiast, to wyobrażenie przyszłego, idealnego stanu, do którego Gmina dąży. Opisuje, jakie cele Gmina chce osiągnąć w perspektywie długoterminowej i odpowiada na pytanie: *„**Jak chcemy, aby nasza gmina wyglądała w przyszłości?**”* Wizja jest bardziej aspiracyjna niż misja; wskazuje ambitne kierunki rozwoju i tworzy obraz przyszłości, który inspirowa mieszkańców oraz motywuje samorząd do działania.

Biorąc pod uwagę wyzwania społeczne, gospodarcze oraz przestrzenne, które stoją przed Gminą Łopuszno, wyznaczono następującą misję oraz wizję Gminy Łopuszno.

Misja Gminy Łopuszno

„Tworzymy przyjazną, dynamicznie rozwijającą się przestrzeń do życia, pracy i inwestycji, która odpowiada na potrzeby mieszkańców i dba o zrównoważony rozwój, zachowując walory środowiskowe i dziedzictwo kulturowe. Poprzez wspieranie przedsiębiorczości, rozwój infrastruktury, troskę o edukację oraz współpracę z lokalnymi organizacjami, budujemy silną, zintegrowaną i bezpieczną społeczność.”

Wizja Gminy Łopuszno

„Gmina Łopuszno 2032 – miejsce, w którym mieszkańcy i inwestorzy znajdują możliwości stabilnego rozwoju i pracy, a przyjezdni doceniają harmonijne połączenie dziedzictwa przyrodniczego z nowoczesną infrastrukturą. Gmina o silnym potencjale osadniczym i inwestycyjnym, rozwiniętym rolnictwie ekologicznym i skutecznym systemie wsparcia społecznego, przyjazna zarówno dla rodzin, jak i przedsiębiorców. Dbając o środowisko, historyczne zabytki oraz lokalną kulturę, Łopuszno staje się rozpoznawalną marką, oferującą bogate możliwości turystyczne i aktywny tryb życia.”

Cele i kierunki działań

Przedstawione poniżej cele i działania mają na celu kompleksowy rozwój Gminy Łopuszno, z naciskiem na poprawę jakości życia mieszkańców, przyciąganie inwestorów oraz ochronę unikalnych walorów środowiskowych. Strategia wspiera wzmacnianie lokalnej tożsamości oraz promocję turystyczną, co przyczyni się do większego rozpoznania gminy na poziomie regionalnym.

Aby osiągnąć wyznaczoną wizję rozwoju Gminy Łopuszno wytypowano sześć celów strategicznych rozszerzonych o cele operacyjne oraz działania obejmujące wymiar gospodarczy, społeczny oraz przestrzenny.

Cele Strategiczne:

1. Wzmocnienie potencjału osadniczego i zatrzymanie mieszkańców w gminie
2. Rozwój lokalnej gospodarki i wzrost zatrudnienia
3. Poprawa jakości życia mieszkańców i rozwój usług społecznych
4. Ochrona środowiska i zrównoważony rozwój przestrzenny
5. Wzmacnianie tożsamości lokalnej oraz promocja kultury, sportu i turystyki
6. Efektywne zarządzanie i współpraca z organizacjami pozarządowymi

Wykaz skrótów użytych w matrycach celów i działań:

UMiG – Urząd Miasta i Gminy w Łopusznie

Powiat – Starostwo Powiatowe w Kielcach

PUP – Powiatowy Urząd Pracy w Kielcach

UM – Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego

SZGK - Samorządowy Zakład Gospodarki Komunalnej w Łopusznie

MGOPS – Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łopusznie

MGOK – Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Łopusznie

MGBP – Miejsko Gminna Biblioteka Publiczna

MGOSiR - Miejsko Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji

SPZOZGOZ - Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Gminny Ośrodek Zdrowia w Łopusznie

NGO – organizacje pozarządowe

Szkoły – szkoły podstawowe na terenie gminy Łopuszno

Firmy – podmioty zewnętrzne prowadzące działalność gospodarczą

BDL GUS – Bank Danych Lokalnych Główny Urząd Statystyczny

IŁPIB - Instytut Łączności Państwowy Instytut Badawczy

PGW – Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie

WFOŚiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Numer	Działanie	Wskaźnik (źródło)	Realizatorzy/ Partnerzy	Termin realizacji
Cel strategiczny 1. Wzmocnienie potencjału osadniczego i zatrzymanie mieszkańców w gminie				
Cel operacyjny 1.1. Zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej gminy				
1.1.1.	Uzbrojenie terenów pod zabudowę mieszkaniową, w tym rozbudowa sieci kanalizacyjnej i wodociągowej gminy	Liczba przyłączy kanalizacyjnych (UMiG) Liczba przyłączy wodociągowych (UMiG)	UMiG, SZGK	Działanie ciągłe
1.1.2.	Wsparcia budowy indywidualnych oczyszczalni ścieków na obszarach nieobjętych siecią kanalizacyjną	Liczba indywidualnych oczyszczalni ścieków (UMiG)	UMiG, SZGK	Działanie ciągłe
1.1.3.	Systemowa Kontrola Wywozu Ścieków z Nieruchomości Niepodłączonych do Kanalizacji	Liczba kontroli przeprowadzonych w roku (UMiG)	UMiG, SZGK	Działanie ciągłe
1.1.4.	Rozwój infrastruktury teleinformatycznej na terenie gminy	Liczba punktów adresowych w zasięgu internetu szerokopasmowego (IŁPIB)	Firmy, UM	Działanie ciągłe
1.1.5.	Modernizacja ujęć wody na terenie gminy Łopuszno	Liczba zmodernizowanych ujęć wody w latach 2025-2032 (UMiG)	UMiG, SZGK	Działanie ciągłe
1.1.6.	Modernizacja pompowni wodociągowej	Zmodernizowana pompownia wodociągowa (UMiG)	UMiG, SZGK	2027

Numer	Działanie	Wskaźnik (źródło)	Realizatorzy/ Partnerzy	Termin realizacji
Cel strategiczny 1. Wzmocnienie potencjału osadniczego i zatrzymanie mieszkańców w gminie				
Cel operacyjny 1.2. Rozwój infrastruktury mieszkaniowej i transportowej				
1.2.1.	Budowa, utrzymanie oraz modernizacja dróg gminnych	Długość dróg gminnych (UMiG) Długość dróg gminnych o utwardzonej powierzchni (UMiG) Długość zmodernizowanych dróg w roku (UMiG)	UMiG	Działanie ciągłe
1.2.2.	Współpraca z Powiatem w sprawie modernizacji dróg powiatowych	Długość zmodernizowanych dróg (Powiat)	UMiG, Powiat	Działanie ciągłe
1.2.3.	Rozbudowa sieci dróg rowerowych w gminie	Długość dróg rowerowych w gminie (UMiG, Powiat, UM, BDL GUS)	UMiG, Powiat, UM	Działanie ciągłe

1.2.4.	Remonty zasobów mieszkaniowych Gminy	Powierzchnia użytkowanych zasobów mieszkaniowych Gminy (UMiG)	UMiG	Działanie ciągłe
1.2.5.	Rozwój siatki połączeń komunikacji publicznej w gminie	Liczba kursów przewoźników (Powiat, UM)	UMiG, Powiat, UM	Działanie ciągłe
1.2.6.	Modernizacja przystanków komunikacyjnych w gminie	Liczba zmodernizowanych przystanków	UMiG	Działanie ciągłe

Numer	Działanie	Wskaźnik (źródło)	Realizatorzy/ Partnerzy	Termin realizacji
Cel strategiczny 2. Rozwój lokalnej gospodarki i wzrost zatrudnienia				
Cel operacyjny 2.1. Przyciągnięcie nowych inwestorów oraz wspieranie lokalnej przedsiębiorczości				
2.1.1.	Wyznaczenie „strefy inwestycyjnej” w obszarze gminy	Powierzchnia terenów inwestycyjnych (UMiG)	UMiG	Działanie ciągłe
2.1.2.	Aktywne pozyskiwanie inwestorów przez udział w targach inwestycyjnych oraz spotkaniach branżowych	Liczba wydarzeń w których udział wzięli przedstawiciele Urzędu (UMiG)	UMiG	Działanie ciągłe
2.1.3.	Nawiązywanie współpracy z agencjami consultingowymi w zakresie promocji terenów inwestycyjnych	Liczba podjętych inicjatyw (UMiG)	UMiG, firmy	Działanie ciągłe
2.1.4.	Współpraca z Urzędem Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego w zakresie działań gospodarczych	Powierzchnia terenów inwestycyjnych z terenu gminy w Bazie terenów inwestycyjnych (UM)	UMiG, UM	2025-2028
2.1.5.	Utworzenie lokalnej bazy firm i prowadzenie kampanii promujących lokalne firmy i oferty pracy	Liczba podmiotów w Bazie Firm	UMiG	Działanie ciągłe

Numer	Działanie	Wskaźnik (źródło)	Realizatorzy/ Partnerzy	Termin realizacji
Cel strategiczny 2. Rozwój lokalnej gospodarki i wzrost zatrudnienia				
Cel operacyjny 2.2. Wzrost zatrudnienia poprzez aktywizację zawodową i wsparcie osób długotrwale bezrobotnych				
2.2.1.	Organizowanie szkoleń i doradztwa dla przedsiębiorców	Liczba zrealizowanych inicjatyw (UMiG, PUP)	UMiG, PUP, NGO, MGOPS	Działanie ciągłe
2.2.2.	Wprowadzenie inicjatyw wspierających samozatrudnienie i przedsiębiorczość kobiet.	Liczba zrealizowanych inicjatyw (UMiG, PUP)	UMiG, PUP, NGO, MGOPS	Działanie ciągłe

2.2.3.	Realizacja staży i praktyk zawodowych we współpracy z lokalnymi przedsiębiorcami	Liczba osób objętych działaniem (MGOPS)	MGOPS, PUP, NGO	Działanie ciągłe
2.2.4.	Mentoringu dla młodzieży i osób bezrobotnych	Liczba osób objętych działaniem (MGOPS)	MGOPS, PUP, NGO	Działanie ciągłe
2.2.5.	Kursy zawodowe i przekwalifikowanie zawodowe dla osób bezrobotnych	Liczba osób objętych wsparciem (PUP)	PUP, NGO, MGOPS	Działanie ciągłe
2.2.6.	Realizacja programów Prac Społecznie Użytecznych	Liczba osób objętych działaniem (MGOPS)	MGOPS	Działanie ciągłe

Numer	Działanie	Wskaźnik (źródło)	Realizatorzy/ Partnerzy	Termin realizacji
Cel strategiczny 3. Poprawa jakości życia mieszkańców i rozwój usług społecznych				
Cel operacyjny 3.1. Rozwój systemu opieki zdrowotnej i społecznej				
3.1.1.	Rozwój lokalnej infrastruktury medycznej	Nakłady inwestycyjne (SPZOZGOZ)	SPZOZGOZ, UMiG	Działanie ciągłe
3.1.2.	Realizacja programów profilaktyki zdrowotnej	Liczba osób objętych programami (UMiG)	SPZOZGOZ, UMiG, firmy	Działanie ciągłe
3.1.3.	Podnoszenie kwalifikacji i umiejętności organizacyjnych kadry medycznej	Liczba przeszkolonych osób (SPZOZGOZ)	SPZOZGOZ	Działanie ciągłe
3.1.4.	Programy przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, szczególnie dla seniorów oraz osób długotrwale bezrobotnych	Liczba zrealizowanych działań (MGOPS)	MGOPS, NGO	Działanie ciągłe
3.1.5.	Zapobieganie wykluczeniu komunikacyjnemu seniorów i osób niepełnosprawnych poprzez uruchomienie usługi typu „taksówka dla seniora”	Liczba osób, które skorzystały z usługi (MGOPS)	MGOPS	Działanie ciągłe
3.1.6.	Opracowanie audytów dostępności komunikacyjnej budynków użyteczności publicznej	Liczba budynków posiadających aktualny audyt dostępności (UMiG)	UMiG	2026
3.1.7.	Rozwój infrastrukturalnej oferty wsparcia dla seniorów	Liczba funkcjonujących inicjatyw	UMiG	Działanie ciągłe

Numer	Działanie	Wskaźnik (źródło)	Realizatorzy/ Partnerzy	Termin realizacji
Cel strategiczny 3. Poprawa jakości życia mieszkańców i rozwój usług społecznych				
Cel operacyjny 3.2. Wzmacnianie jakości placówek oświatowych oraz podnoszenie efektywności procesu dydaktycznego				
3.2.1.	Przeprowadzenie remontów oraz modernizacji budynków szkolnych, w tym zapewnienie odpowiednich warunków higienicznych i bezpieczeństwa	Nakłady inwestycyjne (Szkoły)	Szkoły, UMiG, NGO	Działanie ciągłe
3.2.2.	Zakup nowoczesnych pomocy dydaktycznych oraz wyposażenia multimedialnego do sal lekcyjnych	Poniesione nakłady finansowe (Szkoły)	Szkoły, UMiG, NGO	Działanie ciągłe
3.2.3.	Rozbudowa infrastruktury sportowej oraz rekreacyjnej, takiej jak boiska i sale gimnastyczne	Liczba nowych obiektów sportowych oddanych do użytku w danym roku (UMiG)	Szkoły, UMiG, NGO	Działanie ciągłe
3.2.4.	Organizacja szkoleń i warsztatów dla nauczycieli w zakresie nowoczesnych metod dydaktycznych, edukacji cyfrowej oraz pracy z dziećmi o specjalnych potrzebach edukacyjnych	Liczba zorganizowanych szkoleń i warsztatów dla nauczycieli (Szkoły)	Szkoły	Działanie ciągłe
3.2.5.	Promowanie współpracy między placówkami oświatowymi i wymiany doświadczeń między nauczycielami	Liczba spotkań, konferencji lub seminariów organizowanych dla nauczycieli w celu wymiany doświadczeń (Szkoły)	Szkoły	Działanie ciągłe
3.2.6.	Wdrożenie programów edukacyjnych rozwijających umiejętności cyfrowe uczniów oraz ich kompetencje przyszłości	Poziom umiejętności cyfrowych uczniów przed i po wdrożeniu programów (testy sprawdzające kompetencje).	Szkoły	Działanie ciągłe
3.2.7.	Wprowadzenie dodatkowych zajęć rozwijających zainteresowania i pasje uczniów, np. w zakresie programowania, robotyki, nauk przyrodniczych	Liczba dodatkowych zajęć organizowanych w szkołach w zakresie rozwoju zainteresowań	Szkoły	Działanie ciągłe
3.2.8.	Zachęcanie rodziców do aktywnego udziału w procesach edukacyjnych, np. przez warsztaty, dni otwarte czy wspólne projekty edukacyjne	Liczba warsztatów i dni otwartych organizowanych dla rodziców	Szkoły	Działanie ciągłe
3.2.9.	Zapewnienie wsparcia dla uczniów z trudnościami edukacyjnymi poprzez dodatkowe zajęcia, indywidualne plany nauczania oraz wsparcie psychologiczne	Liczba dodatkowych zajęć prowadzonych dla uczniów z trudnościami edukacyjnymi	Szkoły	Działanie ciągłe

Numer	Działanie	Wskaźnik (źródło)	Realizatorzy/ Partnerzy	Termin realizacji
Cel strategiczny 4. Ochrona środowiska i zrównoważony rozwój przestrzenny				
Cel operacyjny 4.1. Ochrona naturalnych zasobów przy jednoczesnym rozwoju gospodarczym				
4.1.1.	Wsparcie rolnictwa ekologicznego oraz programów ochrony gleby i bioróżnorodności	Powierzchnia gruntów przeznaczonych na rolnictwo ekologiczne (UMiG)	UMiG	Działanie ciągłe
4.1.2.	Organizowanie targów i wydarzeń promujących lokalne, ekologiczne produkty	Liczba zorganizowanych targów i wydarzeń promujących produkty ekologiczne (UMiG)	NGO, UMiG	Działanie ciągłe
4.1.3.	Tworzenie i utrzymanie terenów zielonych, parków oraz ścieżek przyrodniczych, które wspierają bioróżnorodność i stanowią atrakcyjne miejsce do rekreacji	Powierzchnia nowo utworzonych terenów zielonych, parków i ścieżek przyrodniczych (UMiG)	UMiG	Działanie ciągłe
4.1.4.	Przeprowadzanie programów renaturalizacji zdegradowanych terenów oraz przywracania lokalnych ekosystemów, np. poprzez nasadzenia drzew i krzewów	Powierzchnia terenów zdegradowanych objętych programami renaturalizacji (UMiG)	UMiG, Przedsiębiorcy	Działanie ciągłe
4.1.5.	Podejmowanie działań w zakresie ochrony naturalnych koryt cieków oraz ochrony naturalnej retencji gruntów, w szczególności retencji leśnej oraz małej retencji na obszarach zurbanizowanych	Liczba zrealizowanych w ciągu roku projektów ochrony naturalnych koryt cieków wodnych na terenie gminy (PGW)	PGW, UMiG	Działanie ciągłe
4.1.6.	Kontynuacja procesu usuwania azbestu z gospodarstw na terenie gminy	Całkowita ilość azbestu usuniętego z terenu gminy (UMiG)	UMiG	Działanie ciągłe
4.1.7.	Promocja zasad Dobrej Praktyki Rolniczej	Liczba szkoleń i warsztatów na temat zasad DPR organizowanych dla lokalnych rolników (UMiG)	UMiG	Działanie ciągłe
4.1.8.	Organizowanie warsztatów i spotkań edukacyjnych dla mieszkańców i przedsiębiorców dotyczących wpływu działalności gospodarczej na środowisko oraz sposobów jego ochrony	Liczba warsztatów i spotkań edukacyjnych zorganizowanych dla mieszkańców i przedsiębiorców (UMiG)	UMiG	Działanie ciągłe

Numer	Działanie	Wskaźnik (źródło)	Realizatorzy/ Partnerzy	Termin realizacji
Cel strategiczny 4. Ochrona środowiska i zrównoważony rozwój przestrzenny				
Cel operacyjny 4.2. Promowanie zrównoważonego zarządzania zasobami i efektywności energetycznej w gminie				
4.2.1.	Wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne	Liczba wymienionych punktów oświetlenia ulicznego na energooszczędne (UMiG)	UMiG	Działanie ciągłe
4.2.2.	Zachęcanie do instalacji paneli fotowoltaicznych oraz innych źródeł OZE na budynkach publicznych i prywatnych, przy jednoczesnym wykorzystaniu dostępnych dotacji i programów rządowych	Liczba budynków publicznych i prywatnych, na których zainstalowano panele fotowoltaiczne (UMiG)	UMiG, WFOŚiGW	Działanie ciągłe
4.2.3.	Przeprowadzanie kampanii informacyjnych na temat segregacji odpadów, ograniczania zużycia plastiku, oszczędzania wody i energii oraz wspierania lokalnych inicjatyw ekologicznych	Ilość odpadów segregowanych w gminie (UMiG)	UMiG	Działanie ciągłe

Numer	Działanie	Wskaźnik (źródło)	Realizatorzy/ Partnerzy	Termin realizacji
Cel strategiczny 5. Wzmacnianie tożsamości lokalnej oraz promocja kultury, sportu i turystyki				
Cel operacyjny 5.1. Rozwój oferty kulturalnej i sportowej gminy				
5.1.1.	Modernizacja i udostępnianie zabytków oraz promocja lokalnych produktów i tradycji	Liczba zabytków poddanych modernizacji i udostępnionych do zwiedzania w latach 2025-2032 (UMiG)	UMiG, MGOK, MGBP	Działanie ciągłe
5.1.2.	Inicjowanie festiwali, koncertów, festynów i imprez plenerowych, które będą podkreślać lokalne tradycje, zwyczaje i dziedzictwo kulturowe	Liczba zorganizowanych festiwali, koncertów i imprez plenerowych na terenie gminy związanych z dziedzictwem kulturowym (UMiG)	UMiG, MGOK, MGBP	Działanie ciągłe
5.1.3.	Organizacja zawodów sportowych i turniejów dla mieszkańców oraz gości, które będą promować zdrowy styl życia i integrować lokalną społeczność	Liczba zorganizowanych zawodów sportowych i turniejów (MGOSiR)	MGOSiR, Szkoły	Działanie ciągłe
5.1.4.	Stworzenie kalendarza wydarzeń gminnych, który będzie regularnie aktualizowany i promowany wśród mieszkańców oraz na stronach internetowych i mediach społecznościowych.	Liczba wyświetleń kalendarza wydarzeń na stronie internetowej gminy i mediach społecznościowych (MGOSiR)	MGOSiR, UMiG	Działanie ciągłe
5.1.5.	Rozbudowa infrastruktury turystycznej, w tym szlaków pieszych, rowerowych i rozwój agroturystyki	Liczba nowych lub zmodernizowanych szlaków turystycznych (UMiG)	UMiG	Działanie ciągłe

5.1.6.	Organizacja warsztatów artystycznych dla dzieci i młodzieży, aby rozwijać ich zainteresowania i talenty oraz wzmacniać więź z kulturą lokalną	Liczba zorganizowanych warsztatów artystycznych (MGOK)	MGOK, MGBP, Szkoły	Działanie ciągłe
5.1.7.	Utworzenie przestrzeni publicznej do wystawiania prac artystycznych i organizacji występów	Liczba wydarzeń (wystaw, występów) zorganizowanych w nowo utworzonej przestrzeni (MGOK)	MGOK, UMiG, NGO	Działanie ciągłe
5.1.8.	Rozbudowa i modernizacja istniejących obiektów kulturalnych dla poprawy ich dostępności i atrakcyjności	Liczba obiektów kulturalnych poddanych modernizacji lub rozbudowie (UMiG)	MGOK, MGBP	Działanie ciągłe
5.1.9.	Budowa nowych obiektów dostosowanych do różnych grup wiekowych, jak skatepark, siłownie plenerowe, trasy rowerowe i bieżnie	Liczba nowo wybudowanych obiektów sportowych (UMiG)	UMiG	Działanie ciągłe
5.1.10.	Zapewnienie odpowiedniego wyposażenia technicznego w placówkach kultury i sportu, które umożliwi organizację wydarzeń na wysokim poziomie	Liczba placówek wyposażonych w nowe lub zmodernizowane sprzęty techniczne (UMiG)	UMiG, MGOK, MGBP	Działanie ciągłe

Numer	Działanie	Wskaźnik (źródło)	Realizatorzy/ Partnerzy	Termin realizacji
Cel strategiczny 5. Wzmacnianie tożsamości lokalnej oraz promocja kultury, sportu i turystyki				
Cel operacyjny 5.2. Wykreowanie silnej marki gminy i promocja turystyki				
5.2.1.	Kampanie promujące gminę oraz współpraca z regionalnymi i krajowymi instytucjami turystycznymi	Liczba kampanii promujących gminę przeprowadzonych w ciągu roku (UMiG)	UMiG	Działanie ciągłe
5.2.2.	Wypracowanie elementów tożsamości marki, które będą spójne we wszystkich działaniach promocyjnych, w tym na stronach internetowych, w mediach społecznościowych, materiałach drukowanych i wydarzeniach	Liczba stworzonych materiałów promocyjnych zgodnych z wypracowanymi elementami marki (UMiG)	UMiG	2026-2027
5.2.3.	Współpraca z lokalnymi przedsiębiorcami i twórcami w celu stworzenia pamiątek i produktów, które będą kojarzyć się z regionem, takich jak rękodzieło, lokalne przetwory czy przewodniki.	Liczba punktów sprzedaży oferujących regionalne pamiątki (UMiG)	UMiG, Firmy, MGOK, MGOSiR	Działanie ciągłe
5.2.4.	Nawiązywanie współpracy z sąsiednimi gminami, miastami oraz instytucjami kultury i sportu w celu wspólnej promocji regionu.	Liczba podpisanych porozumień i partnerstw z sąsiednimi gminami oraz instytucjami (UMiG)	UMiG, MGOSiR	Działanie ciągłe

5.2.5.	Organizowanie wizyt studyjnych dla dziennikarzy, blogerów oraz influencerów, którzy będą promować lokalne atrakcje wśród szerszego grona odbiorców.	Liczba zorganizowanych wizyt studyjnych dla influencerów i dziennikarzy (UMiG)	UMiG, MGOSiR	Działanie ciągłe
5.2.6.	Stworzenie punktu informacji turystycznej oraz spójne oznakowanie szlaków, obiektów kulturalnych i sportowych, aby ułatwić turystom orientację i zwiększyć ich komfort pobytu.	Liczba turystów odwiedzających punkt informacji turystycznej w ciągu roku.	UMiG	Działanie ciągłe
5.2.7.	Wdrożenie aplikacji mobilnej lub mapy interaktywnej, która pomoże turystom w odkrywaniu atrakcji, obiektów i tras turystycznych gminy.	Liczba pobrań aplikacji mobilnej lub odsłon mapy interaktywnej.	UMiG	Działanie ciągłe
5.2.8.	Umieszczanie w przestrzeni publicznej tablic informacyjnych i kodów QR umożliwiających szybki dostęp do informacji o gminie, jej historii i atrakcjach.	Liczba lokalizacji z tablicami informacyjnymi dostępnych dla turystów (UMiG)	UMiG	Działanie ciągłe

Numer	Działanie	Wskaźnik (źródło)	Realizatorzy/ Partnerzy	Termin realizacji
Cel strategiczny 6. Efektywne zarządzanie i współpraca z organizacjami pozarządowymi				
Cel operacyjny 6.1. Zwiększenie efektywności wydatków bieżących i współpracy z NGO				
6.1.1.	Kontynuacja realizacji funduszu sołeckiego	Liczba zrealizowanych projektów finansowanych z funduszu sołeckiego (UMiG)	UMiG	Działanie ciągłe
6.1.2.	Wsparcie finansowe i merytoryczne organizacji pozarządowych, w tym klubów sportowych	Łączna kwota wsparcia finansowego przyznana organizacjom pozarządowym i klubom sportowym (UMiG)	UMiG	Działanie ciągłe
6.1.3.	Zachęcanie organizacji pozarządowych do aplikowania o fundusze zewnętrzne (np. dotacje unijne, krajowe programy grantowe) poprzez szkolenia i wsparcie doradcze ze strony gminy	Liczba zorganizowanych szkoleń i doradztwa dla NGO w zakresie pozyskiwania funduszy (UMiG)	UMiG, NGO	Działanie ciągłe
6.1.4.	Organizacja regularnych konsultacji z przedstawicielami NGO w celu dostosowania programów wsparcia do ich rzeczywistych potrzeb i efektywności działań	Procent wydatkowanej kwoty w ramach rocznych programów współpracy z organizacjami pozarządowymi (UMiG)	UMiG, NGO	Działanie ciągłe
6.1.5.	Stworzenie bazy informacji o dostępnych grantach i programach pomocowych, która pomoże NGO pozyskiwać środki z zewnętrznych źródeł	Liczba dostępnych programów pomocowych i grantów wprowadzonych do bazy (UMiG)	UMiG, NGO	Działanie ciągłe

6.1.6.	Realizacja programów współpracy międzysektorowej, angażująca organizacje pozarządowe oraz społeczność lokalną w działania proekologiczne i kulturalne.	Liczba zrealizowanych programów współpracy międzysektorowej z udziałem NGO i mieszkańców (UMiG)	UMiG, NGO	Działanie ciągłe
---------------	--	---	-----------	------------------

Numer	Działanie	Wskaźnik (źródło)	Realizatorzy/ Partnerzy	Termin realizacji
Cel strategiczny 6. Efektywne zarządzanie i współpraca z organizacjami pozarządowymi				
Cel operacyjny 6.2. Wzmocnienie lokalnego bezpieczeństwa i społecznej odpowiedzialności				
6.2.1.	Budowa systemu monitoringu miejskiego	Liczba aktywnych punktów systemu monitoringu miejskiego (UMiG)	UMiG	Działanie ciągłe
6.2.2.	Współpraca z organizacjami pozarządowymi przy tworzeniu programów edukacyjnych dla mieszkańców dotyczących bezpieczeństwa, takich jak pierwsza pomoc, zapobieganie przestępczości oraz bezpieczeństwo na drodze.	Liczba programów edukacyjnych stworzonych we współpracy z NGO (UMiG)	UMiG, NGO, Szkoły	Działanie ciągłe
6.2.3.	Realizacja wspólnych kampanii informacyjnych z lokalnymi NGO na temat przeciwdziałania przemocy domowej, uzależnieniom oraz innych zagrożeń społecznych	Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnych we współpracy z NGO (MGOPS)	MGOPS, NGO	Działanie ciągłe
6.2.4.	Organizowanie cyklicznych warsztatów, spotkań i szkoleń z zakresu bezpieczeństwa i odpowiedzialności społecznej, skierowanych do dzieci, młodzieży oraz dorosłych	Liczba zorganizowanych warsztatów i szkoleń w skali roku (UMiG)	UMiG, Szkoły, MGOPS, NGO	Działanie ciągłe
6.2.5.	Zwiększenie dostępu do infrastruktury poprawiającej bezpieczeństwo (takiej jak oświetlenie uliczne, sygnalizacja na przejściach dla pieszych) w miejscach wskazanych przez mieszkańców i organizacje lokalne	Liczba zainstalowanych punktów wynikająca ze zgłoszeń mieszkańców dotyczących potrzeby poprawy bezpieczeństwa w konkretnych miejscach (UMiG)	UMiG	Działanie ciągłe
6.2.6.	Wspieranie inicjatyw społecznej odpowiedzialności (CSR) podejmowanych przez lokalnych przedsiębiorców, szczególnie tych związanych z poprawą bezpieczeństwa i dobrostanu mieszkańców.	Liczba inicjatyw społecznych wspieranych przez przedsiębiorstwa w ciągu roku (UMiG)	UMiG, Firmy, NGO	Działanie ciągłe
6.2.7.	Organizacja konkursów lub wyróżnień dla przedsiębiorstw aktywnie działających na rzecz społeczności lokalnej i poprawy bezpieczeństwa	Liczba mieszkańców uczestniczących w głosowaniu lub wyborze firm do wyróżnień (UMiG)	UMiG, NGO	Działanie ciągłe

Kwestie wodne a Strategia Rozwoju Gminy Łopuszno

Zgodnie z art. 326 ustawy z dnia 20 lipca 2017 roku Prawo wodne, Strategia Rozwoju Gminy Łopuszno do roku 2032 uwzględnia m.in. ustalenia dokumentów planistycznych, o których mowa w ww. ustawie tj.:

- plany zarządzania ryzykiem powodziowym,
- plany zagospodarowania wodami na obszarze dorzecza,
- plan przeciwdziałania skutkom suszy.

Gmina Łopuszno pod względem hydrograficznym należy do dorzecza Wisły, region wodny Górnej-Zachodniej Wisły oraz Środkowej Wisły. Co za tym idzie administracyjnie podlega Regionalnemu Zarządowi Gospodarki Wodnej w Krakowie (Zarząd Zlewni w Kielcach) oraz Regionalnemu Zarządowi Gospodarki Wodnej w Warszawie (Zarząd Zlewni w Piotrkowie Trybunalskim).

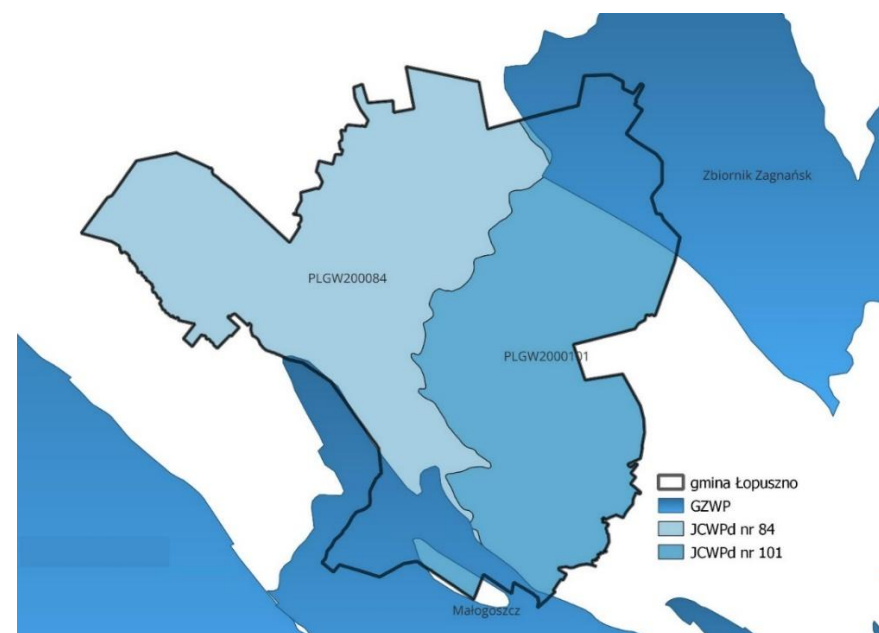
Zasoby wodne gminy oraz Plan Zagospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Wisły

Na podstawie danych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie można stwierdzić, że w granicach administracyjnych gminy Łopuszno zlokalizowane są nieliczne ciek wodne. Głównymi rzekami są Wierna Rzeka oraz Czarna. W gminie znajdują się również mniejsze strumienie i ciek wodne, które pełnią rolę odwadniającą i odprowadzającą wody powierzchniowe z terenów rolnych, łąk oraz lasów. Ciek te są istotne zwłaszcza w obszarach o gęstej roślinności i lesistych terenach, które stanowią znaczną połąć gminy.

Na terenie gminy występuje kilka sztucznych stawów i zbiorników wodnych, wykorzystywanych głównie do celów rekreacyjnych oraz hodowlanych. Część stawów pełni funkcje retencyjne, gromadząc nadmiar wody

w okresach intensywnych opadów. Zbiorniki te są szczególnie istotne w kontekście lokalnych działań rolniczych i hodowlanych, jak również dla ochrony różnorodności biologicznej. Wokół stawów często rozwija się specyficzna roślinność oraz ekosystemy przyciągające różnorodne gatunki ptaków i innych zwierząt.

Rysunek 1. JCWPd na obszarze gminy Łopuszno na tle Głównych Zbiorników Wód Podziemnych

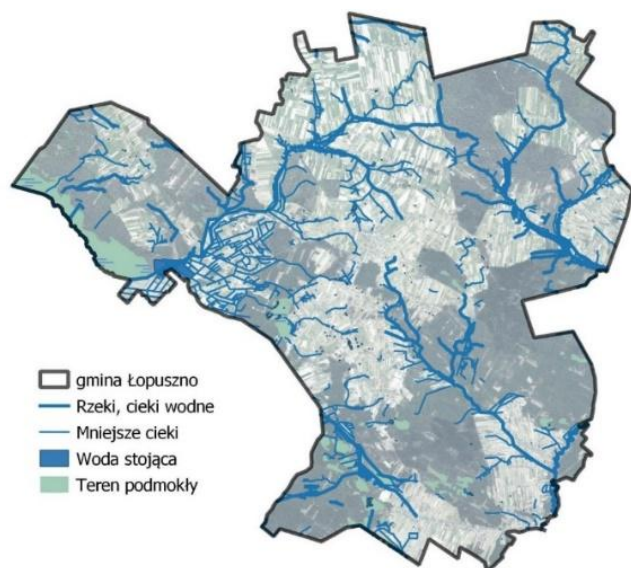
Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Instytutu Geologicznego.

Jak wynika z powyższej mapy, gmina Łopuszno leży w obszarze dwóch głównych zbiorników wód podziemnych: nr 414 Zbiornika Zagnański oraz nr 416 Małogoszcz. Teren gminy, leżący pomiędzy dwoma Głównymi Zbiornikami Wód Podziemnych został oznaczony w Planie

Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego jako obszar niewodonośny deficytowy w wodę.

Zgodnie z polskim prawem wodnym oraz z Ramową Dyrektywą Wodną, podstawową jednostką gospodarki wodnej jest Jednolita Część Wód (JCW) dzieląca się na Jednolite Części Wód Powierzchniowych (JCWP) oraz Jednolite Części Wód Podziemnych (JCWPd). JCWPd wydzielone są w oparciu o system zlewniowy, dla których prowadzone są analizy presji antropogenicznych (m.in. poprzez monitoring wód) i opracowywane są zestawy działań dla wszystkich kategorii wód, ukierunkowane na osiągnięcie ustanowionych celów środowiskowych.

Rysunek 2. Wody powierzchniowe na terenie gminy Łopuszno

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDOT10k.

Gmina Łopuszno znajduje się w obrębie dwóch jednolitych części wód podziemnych (JCWPd) o kodach: GW2000101 i GW200084. Stan obu jednolitych części wód podziemnych określony został jako dobry, a obie JCWPd przeznaczone zostały do poboru wody na potrzeby ludności.

Tabela 1. JCWPd na terenie gminy Łopuszno

L.p.	Kod JCWPd	Status JCWPd	Presje
1	GW2000101	Stan chemiczny - dobry Stan ilościowy - dobry Stan JCWPd - dobry	Presje znaczące – pobór punktowy z ujęć podziemnych Presja determinująca stab wód - ilościowa
2	GW200084	Stan chemiczny - dobry Stan ilościowy - dobry Stan JCWPd - dobry	Presje znaczące – pobór punktowy z ujęć podziemnych Presja determinująca stab wód - ilościowa

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych: www.apgw.gov.pl – Karty Charakterystyk JCWP

Stan jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) znajdujących się na terenie gminy został określony jako zły. W większości przypadków zły stan wynika z presji wywieranej przez gospodarkę komunalną, przemysł, rozwój obszarów zurbanizowanych. Wszystkie JCWP nie są przeznaczone do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi oraz do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych z wyłączeniem JCWP o kodzie RW200003216299 – Wiarna Rzeka, która jest przeznaczona do celów rekreacyjnych w tym kąpieliskowych. Stan Jednolitych Części Wód Powierzchniowych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. JCWP na terenie gminy Łopuszno

L.p.	Nazwa	Kod JCWP	Status JCWP	Stan JCW
1	Wierna Rzeka	RW200003216299	NAT – naturalna część wód	zły
2	Czarna	RW20000625429	NAT – naturalna część wód	zły
3	Czarna	RW200015254229	NAT – naturalna część wód	Brak danych

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych: www.apgw.gov.pl – Karty Charakterystyk JCWP

Jako presje determinujące stan wód wymienione w Kartach Charakterystyk JCWP wskazują na:

1. RW200003216299 (Wierna Rzeka):
 - a. Presje troficzne: źródła przemysłowe oraz źródła bytowe i komunalne (punktowe i rozproszone);
 - b. Presje hydromorfologiczne: budowle piętrzące - rzeki główne i rzeki pozostałe;
 - c. Presje chemiczne: rozproszone - rozwój obszarów zurbanizowanych: transport, turystyka, odpływ miejski; rozproszone - rolnictwo, leśnictwo; nieznane (substancje zakazane);
2. RW20000625429 (Czarna):
 - a. Presje troficzne: źródła przemysłowe oraz źródła bytowe i komunalne (punktowe i rozproszone);
 - b. Presje hydromorfologiczne: budowle piętrzące - rzeki główne;
 - c. Presje chemiczne: rozproszone - rozwój obszarów zurbanizowanych: transport, turystyka, odpływ miejski; rozproszone - rolnictwo, leśnictwo;
3. RW200015254229 (Czarna):

- a. Presje hydromorfologiczne: prostowanie koryta - rzeki główne i rzeki pozostałe, budowle piętrzące - rzeki główne i rzeki pozostałe,

Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (IIaPGW) jest podstawowym dokumentem planistycznym w gospodarce wodnej, w którym ustalono cele środowiskowe dla wód oraz obszarów chronionych. Jako główny cel wskazano osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych, w tym co najmniej dobrego stanu lub potencjału ekologicznego oraz osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód podziemnych, w tym dobrego stanu ilościowego i dobrego stanu chemicznego. Dla osiągnięcia celów środowiskowych opracowane zostały katalogi i zestawy działań naprawczych. Dla wszystkich JCW obowiązuje katalog działań krajowych natomiast dla wybranych JCW przypisane zostały działania podstawowe i uzupełniające z zestawu działań. W przypadku gdy jednolita część wód (JCW) osiągnęła pożądany stan, celem jest nie pogorszenie tego stanu.

Działania przewidziane w Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (IIaPGW) dotyczące obszaru gminy Łopuszno (ale wskazujące więcej podmiotów odpowiedzialnych niż tylko Gmina) obejmują m.in.

- kontrolowanie przestrzegania warunków stosowania środków ochrony roślin,
- aktualizację programów ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń,
- rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych zależnych od hydromorfologii,
- rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie dopływu zanieczyszczeń,
- rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta

- uporządkowanie i poprawa infrastruktury związanej z gospodarką ściekową na obszarze gminy poza aglomeracjami
- przygotowanie analizy techniczno-ekonomicznej gospodarowania ściekami w obszarze nieurbanizowanym na obszarze gminy w celu ograniczenia dopływu zanieczyszczeń komunalnych do wód.

Działania zaproponowane w *Strategii Rozwoju Gminy Łopuszno do 2032 roku* są zgodne z Planem gospodarowania wodami na obszarze Wisły zwłaszcza poprzez następujące działania:

- Uzbrojenie terenów pod zabudowę mieszkaniową, w tym rozbudowa sieci kanalizacyjnej i wodociągowej gminy;
- Wsparcia budowy indywidualnych oczyszczalni ścieków na obszarach nieobjętych siecią kanalizacyjną;
- Systemowa Kontrola Wywozu Ścieków z Nieruchomości Niepodłączonych do Kanalizacji;
- Modernizacja ujęć wody na terenie gminy Łopuszno;
- Modernizacja pompowni wodociągowej;
- Wsparcie rolnictwa ekologicznego oraz programów ochrony gleby i bioróżnorodności;
- Podejmowanie działań w zakresie ochrony naturalnych koryt cieków oraz ochrony naturalnej retencji gruntów, w szczególności retencji leśnej oraz małej retencji na obszarach zurbanizowanych;
- Promocja zasad Dobrej Praktyki Rolniczej;
- Organizowanie warsztatów i spotkań edukacyjnych dla mieszkańców i przedsiębiorców dotyczących wpływu działalności gospodarczej na środowisko oraz sposobów jego ochrony.

Zagrożenie powodziowe i plany zarządzania ryzykiem powodziowym

Warunki klimatyczne Polski powodują, że naturalnym ich elementem jest okresowe występowanie wezbrań rzek, czyli wzrost stanu wody w rzekach wynikający ze wzmożonego ich zasilania. Występujące w warunkach

naturalnych wezbrania są nierozzerwalnie związane z okresowym wylewaniem wody poza granice koryta rzeczne. Wystąpienie wezbranych wód rzecznych z koryta nie musi oznaczać wystąpienia powodzi. Zwykle o powodzi mówi się dopiero wówczas, gdy wylewające wody są przyczyną strat gospodarczych.

Zgodnie z zaktualizowanymi mapami zagrożenia powodziowego (MZP) i mapami ryzyka powodziowego, udostępnionymi na Hydroportalu Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie na terenie gminy Łopuszno nie występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią o prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi wynoszącym 1% (raz na 100 lat) oraz wynoszącym 10% (raz na 10 lat). Nie występują tu także obszary, o których mowa w art. 16 pkt 34 lit. c) ustawy Prawo wodne, ani nie ma zastosowania art. 16 pkt 34 lit. d).

W Planie Zarządzania Ryzykiem Powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły, jako cel główny wskazuje się graniczenie potencjalnych negatywnych skutków powodzi dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej, poprzez realizację działań służących minimalizacji zidentyfikowanych zagrożeń. Dla obszarów, które szczególnie zagrożone są powodzią, przygotowano katalog działań, które pogrupowano według sposobu ich realizacji: działania techniczne i nietechniczne. W granicach gminy Łopuszno planowane jest działanie „Budowa zbiornika wodnego Wierna Rzeka (zwana dawniej Łososinia), na terenie gmin Łopuszno, Piekoszów i Strawczyn” o nr ID. W_GZW_1137.

Plan przeciwdziałania skutkom suszy (PPSS)

Plan opracowany przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie został sporządzony na podstawie art. 183–185 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne z późn. zm. (PPSS) na lata 2021–2027. Dokument ten wraz z planami gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy, planami zarządzania ryzykiem powodziowym oraz planami utrzymania wód,

przyczynia się do poprawy stanu gospodarki wodnej w Polsce. Jest to dokument o strategicznym znaczeniu, do którego odnoszą się wszystkie późniejsze, konkretne działania minimalizujące skutki suszy, podejmowane zarówno przez organy administracji rządowej, jak i samorządy. Jako główny cel PPSS wskazuje się „**przeciwdziałanie skutkom suszy**”, które odnosi się do procesu kształtowania zasobów wodnych i do racjonalnego korzystania z nich. Celem PPSS jest zapewnienie odpowiedniej ilości i co najmniej dobrej jakości wód, użytecznych dla społeczeństwa, środowiska i wszystkich sektorów gospodarki narodowej. Wśród proponowanych działań znajdują się działania związane ze zwiększeniem retencji (zarówno sztucznej, jak i naturalnej), działania formalne, a także działania edukacyjne. Cel główny precyzując cele szczegółowe, do których w PPSS zaliczono:

- skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych na obszarach dorzeczy,
- zwiększanie retencji na obszarach dorzeczy,
- edukację i zarządzanie ryzykiem suszy,
- formalizację i zaplanowanie finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

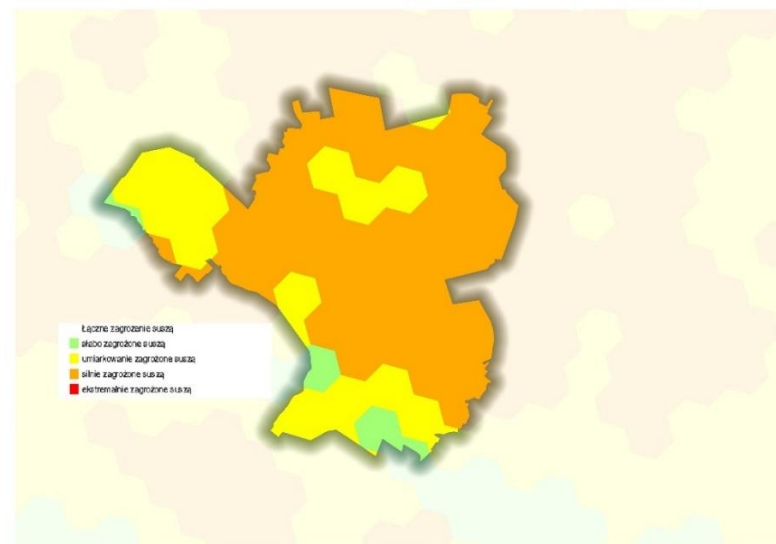
W PPSS zawarte są mapy zagrożenia suszą, które są istotne z perspektywy planowania działań na rzecz przeciwdziałania skutkom suszy. Mapy te zostały opracowane w podziale na cztery klasy:

- I klasa – obszary zagrożone w stopniu słabym (kolor zielony)
- II klasa – obszary zagrożone w stopniu umiarkowanym (kolor żółty)
- III klasa – obszary zagrożone w stopniu silnym (kolor pomarańczowy)
- IV klasa – obszary zagrożone w stopniu ekstremalnym (kolor czerwony).

Skupiono się na analizie zagrożenia wystąpienia suszy atmosferycznej, rolniczej, hydrologicznej i hydrogeologicznej. Przedstawiono również informacje dotyczącą łącznego zagrożenia suszą, uwzględniając wskazane wcześniej typy suszy.

- Susza hydrogeologiczna – niemal cała powierzchnia gminy objęta została zagrożeniem na poziomie umiarkowanym. Jedynie bagnisty fragment w zachodnio-południowej części gminy w okolicy Michalej Góry określony został jako słabo zagrożony;
- Susza hydrologiczna – cała gmina jest umiarkowanie zagrożona;
- Susza rolnicza – największy obszar gminy określono jako silnie zagrożony, jednak znajdują się również tereny o ekstremalnym zagrożeniu (w okolicach Fanisławiczek, Rudy Zajączkowskiej oraz Antonielowa) jak i umiarkowanym (Jedle, Marianów, Ewelinów, Czałczyn, Olszówka) oraz słabym (okolice wsi Józefinów, Wielebnów oraz cały zachodni cypel gminy wokół Lasocina);
- Susza atmosferyczna – podobnie jak w przypadku suszy hydrologicznej, cała gmina określona została jako umiarkowanie zagrożona.

Rysunek 3. Łączne zagrożenie suszą na terenie gminy Łopuszno

Źródło. Opracowanie na podstawie Informatycznego Systemu Ośłony Kraju

Na powyższej grafice przedstawiono łączne zagrożenie suszą w obrębie granic administracyjnych gminy Łopuszno.

Plan przeciwdziałania skutkom suszy zawiera między innymi listę zadań inwestycyjnych z PPI służących zwiększeniu retencji oraz wspierających przeciwdziałanie skutkom suszy. W załączniku tym przewidziano Budowę zbiornika wodnego „Wierna Rzeka” na terenie gminy: Łopuszno, Piekoszków i Strawczyn. Zakres rzeczowy dotyczy budowy zbiornika wodnego Wierna Rzeka. Powierzchnia projektowanego zbiornika wynosi 72 ha, pojemność całkowita 1010, całkowita rezerwa powodziowa 720, a wysokość piętrzenia 4,45 m. Głównymi funkcjami zbiornika są przede wszystkim: retencja, ochrona przed skutkami suszy i występowaniem niedoborów wody oraz ochrona przeciwpowodziowa, przez zapewnienie stałej rezerwy powodziowej, spłaszczeniu fali oraz zabezpieczeniu terenów położonych w dolnym biegu rzeki przed zalaniem. Przedmiotowa inwestycja została ujęta w dokumentach planistycznych o znaczeniu strategicznym, tj. rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 18 października 2022r. w sprawie przyjęcia Planu Zarządzania Ryzykiem Powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (Dz. U. z 2022r. poz. 2739) oraz rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (IlaPGW).

Gmina Łopuszno należy również do obszarów, na których rekomendowane jest wdrożenie działań takich jak m.in.:

- zwiększenie ilości i czasu retencji wód na gruntach rolnych (działanie nr 1),
- retencja i zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych na terenach zurbanizowanych (działanie nr 3),
- realizacja przedsięwzięć zmierzających do zwiększania lub odtwarzania naturalnej retencji (działanie nr 4),
- przebudowa urządzeń melioracyjnych wodnych dla zwiększania retencji glebowej (działanie nr 8),

- wykorzystanie wód z systemów drenarskich do nawożenia i nawadniania upraw polowych (działanie nr 9),
- budowa lub przebudowa ujęć wód podziemnych do poboru na cele nawodnień rolniczych oraz budowa lub przebudowa wodooszczędnych systemów nawadniania wykorzystujących zasoby wód podziemnych (działanie nr 10),
- przeprowadzenie weryfikacji zasad gospodarowania wodą w zbiornikach retencyjnych (działanie nr 24).

Model struktury funkcjonalno – przestrzennej wraz z ustaleniami i rekomendacjami w zakresie polityki przestrzennej w gminie

Zgodnie z art. 10e ust. 3 pkt 4 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym strategia rozwoju gminy określa w szczególności „model struktury funkcjonalno – przestrzennej gminy”. Model ten stanowi ilustrację założeń ukierunkowanej terytorialnie polityki rozwoju lokalnego. Przedstawia długookresową strategiczną wizję rozwoju gminy, wynikającą z uwarunkowań związanych z jej położeniem, trendami rozwojowymi oraz kierunkami zmian oczekiwanych w wyniku realizacji strategii. Prezentuje cele jakościowe i ilościowe w kontekście przestrzennym.

Model wskazuje (na podstawie wniosków z diagnozy, analizy uwarunkowań, trendów i wyzwań) obszary kluczowe dla osiągnięcia celów oraz rodzaje powiązań występujących pomiędzy poszczególnymi obszarami. Nakreśla stan docelowy obszarów i sieci, z uwzględnieniem relacji między nimi. Na jego podstawie można zdefiniować odpowiednio strategiczne działania i obszary, które będą podstawą wzmocnienia potencjału funkcjonalno-przestrzennego oraz przewidywania i zarządzania zjawiskami negatywnymi i konfliktogennymi. Na podstawie modelu wskazywane są obszary strategicznej interwencji.

Przygotowując model funkcjonalno-przestrzenny gminy Łopuszno należy uwzględnić Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego Nr XLVII/833/14 z dnia 22 września 2014 r. jako nadrzędny dokument kształtujący politykę przestrzenną województwa

świętokrzyskiego. Realizacja Strategii Rozwoju Gminy Łopuszno do roku 2032 powinna zatem uszczegóławiać politykę województwa w tej materii.

W części kierunkowej Planu województwa wskazano Gminę Łopuszno jako ośrodek pełniący funkcje wykraczające poza granice administracyjne siedziby gminy i jako wiodące funkcje przypisano: obsługę ruchu turystycznego oraz wielofunkcyjną aktywizację gospodarczą o przewadze funkcji nierolniczych. Gmina wchodzi w skład podobszaru kumulacji działań w zakresie poprawy dostępności do usług.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego dla obszaru gminy Łopuszno przewidziano następujące inwestycje celu publicznego:

- budowę planowanej linii energetycznej 400 kV łączącej stację systemową „Kielce 400” z Elektrownią Bełchatów – w roku 2023 oraz 2024 Polskie Sieci Elektroenergetyczne Spółka Akcyjna złożyły wnioski do Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego, zgodnie z którymi zrezygnowały z budowy powyższej planowanej linii. Inwestycja ta nie będzie ujęta w aktualnie opracowywanym Planie województwa.
- realizację „Programu Małej Retencji dla woj. świętokrzyskiego” na terenie gminy Łopuszno, obejmującą zbiornik Wierna Rzeka (powierzchnia zalewu: 72,0 ha), pełniący funkcje retencyjne, rekreacyjne oraz przeciwpowodziowe, z możliwością wykorzystania Małej Elektrowni Wodnej (MEW)¹.

Uwzględniono także inwestycje wynikające z Programu SOPO, który identyfikuje obszary osuwiskowe oraz tereny potencjalnie zagrożone ruchami masowymi w Polsce, a także obszary europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000.

¹ Należy jednak pamiętać, że Program Małej Retencji dla województwa świętokrzyskiego został uchylony.

Zgodnie z poradnikiem praktycznym Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej dotyczącym opracowania Strategii Rozwoju Gminy, źródłem informacji do stworzenia modelu funkcjonalno-przestrzennego jest Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego. Model powinien jednak zawierać jedynie ogólne, a nie szczegółowe informacje. Biorąc jednak pod uwagę Uchwałę Nr IV/18/2024 Rady Miejskiej w Łopusznie z dnia 27 czerwca 2024 roku w sprawie „Oceny aktualności zmian w gospodarowaniu przestrzennym na terenie miasta i gminy Łopuszno” należy stwierdzić, że Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łopuszno przyjęte Uchwałą Nr XXIX/236/2002 Rady Gminy w Łopusznie z dnia 14 sierpnia 2002 r. wraz z zmianą przyjęte uchwałą Nr XXIV/214/2017 Rady Gminy w Łopusznie z dnia 28 marca 2017 r. w sprawie uchwalenia zmiany Nr 1 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łopuszno – **jest w znacznym stopniu nieaktualne. Studium nie może być zatem materiałem wejściowym do Strategii Rozwoju Gminy Łopuszno do roku 2032.**

Osuwiska oraz tereny zagrożone ruchami masowymi ziemi

Na terenie gminy Łopuszno znajduje się jedno osuwisko oraz dwa tereny zagrożone ruchami masowymi ziemi:

- teren zagrożony ruchami masowymi w msc. Czałczyn – KRTZ 17579
- osuwisko - 124747 KRO, aktywne okresowo, o powierzchni 0,09 ha – zlokalizowane w msc. Gnieździska – na terenie dawnego kamieniołomu na górze Dybkowej;
- teren zagrożony ruchami masowymi w msc. Gnieździska (lokalizacja jw.) – KRTZ 17579.

Struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy Łopuszno

Elementy struktury osadniczej oraz powiązania infrastrukturalne i funkcjonalne

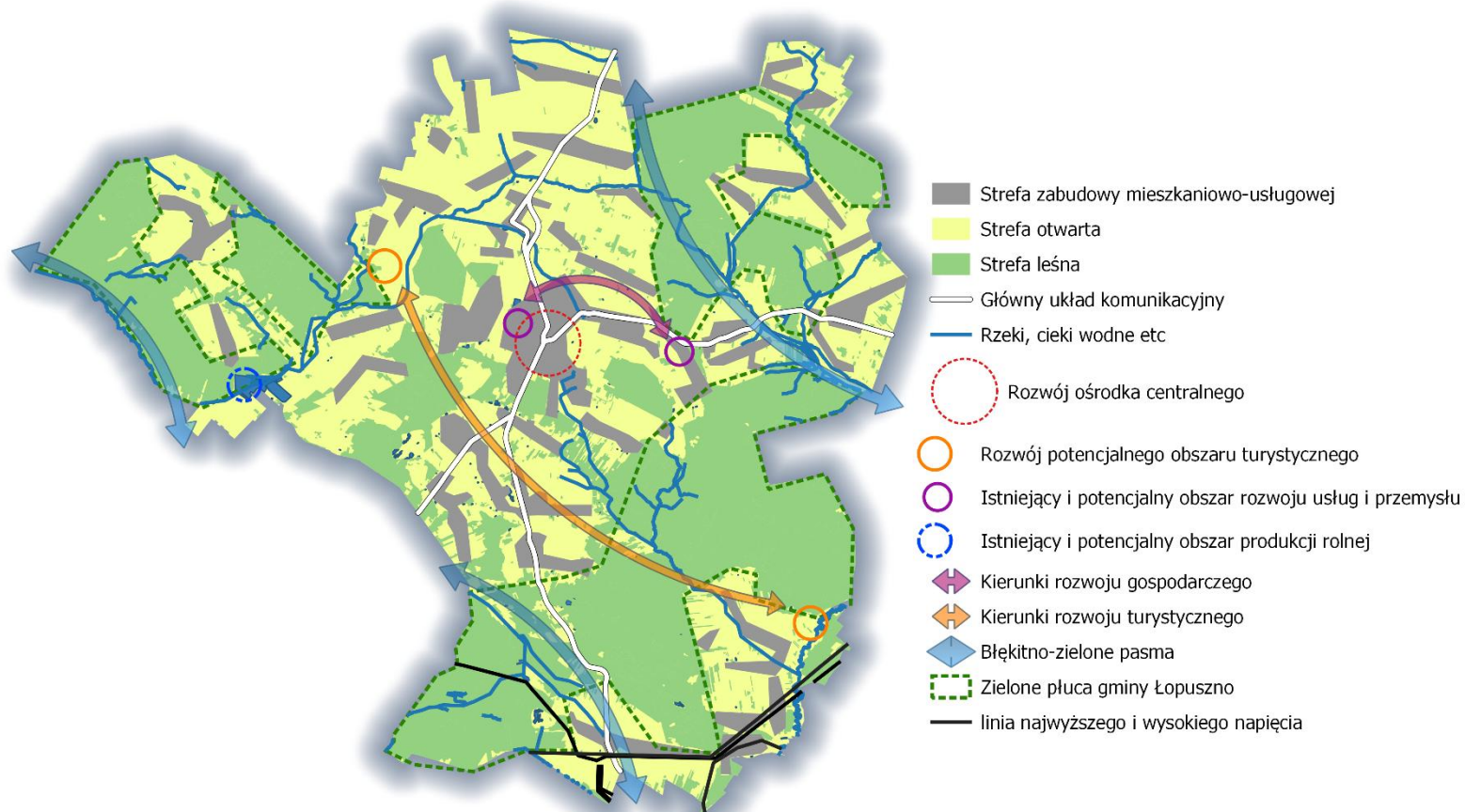
Gmina Łopuszno od 1 stycznia 2023 roku jest gminą miejsko-wiejską. Gmina Łopuszno jest najbardziej na zachód wysuniętą gminą powiatu kieleckiego. Administracyjnie sąsiaduje z gminami: Mniów, Strawczyn, Piekoszków (powiat kielecki), Słupia Konecka, Radoszyce (powiat konecki), Krasocin (powiat włoszczowski) oraz Małogoszcz (powiat jędrzejowski). Gmina nie należy do Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego. Główną miejscowością gminy jest Łopuszno będące siedzibą władz gminnych. Jest to jedyne miasto w gminie i jednocześnie największa miejscowość, zarówno pod względem liczby mieszkańców jak i terenów zurbanizowanych. Łopuszno zaspokaja potrzeby mieszkańców na poziomie lokalnym. Połączenia z sąsiednimi gminami oraz krajową siecią dróg zapewniają drogi wojewódzkie nr 728 i 786, obsługujące głównie ruch regionalny. Drogi te przecinają gminą zarówno równoleżnikowo jak i południkowo, łącząc się w centralnej części gminy. Jako główne kierunki powiązań komunikacyjnych należy wyróżnić:

- droga 728 w kierunku północnym – umożliwia połączenie z drogą krajową 74 i 42;
- droga 728 w kierunku południowym – umożliwia połączenie z drogą krajową S7 Kraków-Warszawa
- droga 786 w kierunku wschodnim – dojazd do Włoszczowy i dostęp do stacji kolejowej Włoszczowa Północ położonej na Centralnej Magistrali Kolejowej
- droga 786 w kierunku zachodnim – dojazd do stolicy województwa świętokrzyskiego – Kielc.

Rolę połączeń wewnątrzgminnych pełnią drogi powiatowe, natomiast drogi gminne stanowią istotne uzupełnienie sieci komunikacyjnej, łącząc poszczególne wsie i sołectwa z głównymi trasami. Układ komunikacyjny ma

szczególne znaczenie, ponieważ to właśnie wzdłuż dróg występuje zwarta zabudowa. Ośrodek centralny charakteryzuje się głównie zabudową mieszkaniową jednorodzinną z usługami, co nadaje mu charakter małomiasteczkowy. W pozostałej części gminy dominuje zabudowa zagrodowa. Tereny zurbanizowane w energię elektryczną zaopatrzone są głównie liniami średniego napięcia. Przez południowy fragment gminy łopuszno przebiega również linia najwyższego napięcia oraz linia wysokiego napięcia, co determinuje ten obszar jako potencjalne miejsce rozwoju odnawialnych źródeł energii.

Rysunek 4. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej - struktura osadnicza oraz powiązania funkcjonalne

Dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe

Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem gminy Łopuszno wynosi 95,2%. Znajdują się tu:

- trzy rezerваты przyrody
 - Oleszno
 - Góra Dobrzeszowska
 - Ewelinów
- Przedborski Park Krajobrazowy
- trzy obszary chronionego krajobrazu
 - Konecko-Łopuszański
 - Przedborski (świętokrzyskie)
 - Chęcińsko-Kielecki
- dwa obszary Natura 2000
 - Ostoja Przedborska
 - Wzgórza Chęcińsko-Kieleckie
- 11 pomników przyrody.

Przedborski Obszar Chronionego Krajobrazu oraz Chęcińsko-Kielecki Obszar Chronionego Krajobrazu pełnią dodatkowo funkcję otulin parków krajobrazowych.

Przez obszar gminy przepływa rzeka Wierna Rzeka oraz Czarna. Dodatkowo występują mniejsze bezimienne cieki wodne. Ogólna powierzchnia terenów leśnych to około 7 448 ha, z czego 17,5% należy do osób prywatnych. Obszary leśne znajdują się głównie we wschodniej i południowej części gminy. Dodatkowo, w części zachodniej lasy pokrywają obszary Natura 2000. Do dziedzictwa kulturowego przede wszystkim należy zaliczyć zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków województwa świętokrzyskiego:

- Mogiła Powstańców w miejscowości Ewelinów
- Cmentarz z I wojny światowej w Gnieździskach
- Cmentarz z I wojny światowej w miejscowości Jasień
- Park w zespole pałacowym w miejscowości Lasocin
- Pałac w zespole podworskim w Łopusznie
- Brama wjazdowa w zespole podworskim w Łopusznie
- Park w zespole podworskim w Łopusznie².

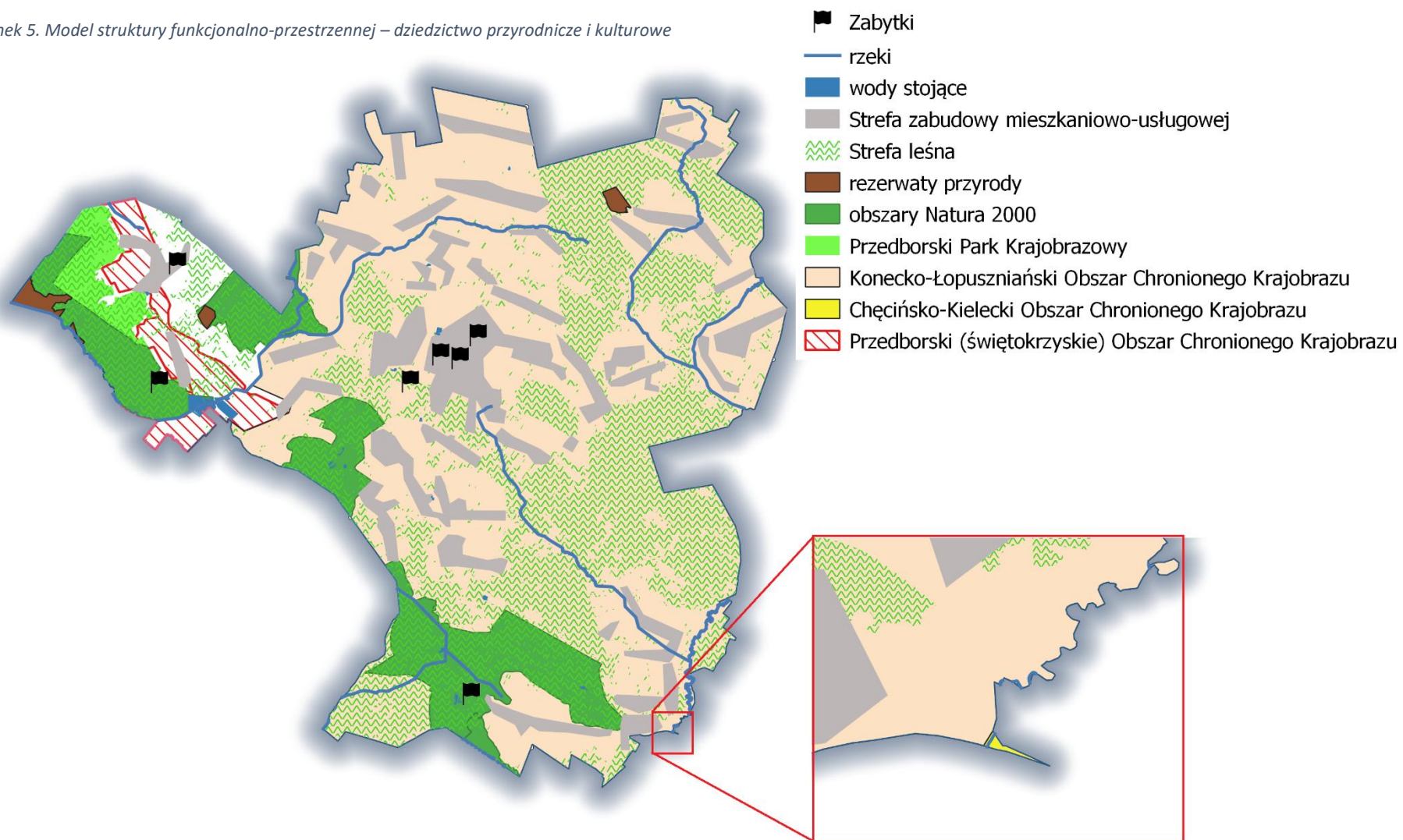
Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Łopuszno na lata 2023-2026 wskazuje również inne wartościowo kulturowe obiekty znajdujące się na obszarze gminy Łopuszno w innych miejscowościach:

- Antonielów,
- Dobrzeszów,
- Eustachów Mały,
- Huta Jabłonowa,
- Grabownica,
- Lasocin,
- Rudniki,
- Sarbice Pierwsze,
- Snochowice,
- Wielebnów.

Dodatkowo na terenie gminy znajduje się 60 stanowisk archeologicznych w miejscowościach: Czartoszewy, Dobrzeszów, Eustachów, Ewelinów, Fanisławice, Gnieździska, Grabownica, Jedle, Józefina, Łopuszno, Marianów, Olszówka, Piotrowiec, Podewsie, Ruda Zajączkowska, Sarbice Drugie, Sarbice Pierwsze, Snochowice oraz Wielebnów.

² Uchwała Nr LIII/450/2023 Rady Miejskiej w Łopusznie z dnia 28 grudnia 2023 roku w sprawie przyjęcia Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Łopuszno na lata 2023-2026.

Rysunek 5. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie

Polityka przestrzenna gminy Łopuszno powinna uwzględniać specyficzne potrzeby wynikające z jej profilu – gminy miejsko-wiejskiej z **dominującą zabudową jednorodzinną w części miejskiej oraz zagrodową w siedliskach rolniczych**. Zgodnie ze strukturą celów strategicznych i operacyjnych niniejszej strategii, rekomendacje koncentrują się na zachowaniu walorów środowiskowych, wspieraniu rozwoju budownictwa o niskiej intensywności oraz zrównoważonym rozwoju gospodarczym, przy jednoczesnym poszanowaniu tradycyjnego charakteru gminy. Rozwój gminy w głównej mierze opierać się będzie na rozwoju ośrodka centralnego, rozwoju gospodarczym przy głównym układzie komunikacyjnym oraz na potencjalnym rozwoju turystycznym, przekładającym się na rozwój funkcji rekreacyjnej.

Pomimo prognozowanego spadku liczby ludności gminy, rośnie zapotrzebowanie na nowe budownictwo (wzrost liczby budynków mieszkalnych w gminie o 197 w latach 2016-2023 oraz wzrost liczby mieszkań w przeliczeniu na 1000 mieszkańców z 258,8 do 281,3). Wśród powodów takiej sytuacji należy wskazać następujące czynniki:

- zmniejsza się liczba osób w gospodarstwach domowych, co oznacza większą potrzebę na mniejsze mieszkania, zwłaszcza dla jednoosobowych gospodarstw czy seniorów (przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie zmniejszyła się z 3,86 do 3,55 w latach 2016-2023),
- rosną oczekiwania mieszkańców dotyczące standardów życia, co powoduje wzrost popytu na nowoczesne, energooszczędne domy (rosnąca przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania: z 88,3 m² do 94,3 m²),
- migracje wewnętrzne i napływ ludności z miast, poszukującej spokojniejszych miejsc do życia, napędzają popyt na nieruchomości w gminach,
- starzenie się infrastruktury wymusza modernizację i zastępowanie starszych budynków nowymi.

Biorąc powyższe pod uwagę, istnieje duże prawdopodobieństwo konieczności wyznaczenia nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową, nieograniczających się wyłącznie do obszarów uzupełnienia zabudowy, jako terenów zabudowy skupionej z dostępem do infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, zaopatrzonych w podstawowe usługi.

Ustalenia i rekomendacje dla kluczowych jednostek funkcjonalno-przestrzennych Gminy Łopuszno to:

Sfera zabudowy mieszkaniowo-usługowej

- ✓ ze względu na rozwój funkcji mieszkalnej na terenie całej gminy, konieczne jest kompleksowe rozwiązanie kwestii gospodarki wodno-ściekowej oraz zapewnienie wszystkim mieszkańcom dostępu do podstawowych usług publicznych;
- ✓ poprawa dostępności komunikacyjnej;
- ✓ sukcesywne sporządzanie dokumentów planistycznych - miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zwłaszcza w mieście Łopuszno oraz sołectwach Gnieździska i Wielebnów,
- ✓ ochrona i pielęgnacja centrum miejscowości (zachowanie kultury regionu);
- ✓ rozwój wydzielonych dróg i pasów dla rowerów;
- ✓ zakaz zabudowy mieszkaniowej na terenach zagrożonych ruchami masowymi ziemi oraz terenach, na których występują te ruchy;
- ✓ kształtowanie struktury przestrzennej uwypuklające i wzmacniające znaczenie istniejących obiektów o ważnych funkcjach lokalnych i ponadlokalnych;

- ✓ dążenie do poprawy dostępności infrastruktury społecznej (żłobek, przedszkole, szkoły, place zabaw, skwery) i możliwie pełnej dostępności infrastruktury technicznej;
- ✓ na terenach do wykorzystania na potrzeby turystyki oraz w oparciu o atrakcyjność i rozpoznawalność oferty gminy należy rozwijać funkcję turystyczną gminy, przy racjonalnym wykorzystaniu zasobów przyrodniczo-krajobrazowych.

Strefa leśna

- ✓ działania mające na celu utrzymanie kompleksów leśnych jako ważnego elementu ekosystemu, z jednoczesnym uwzględnieniem oczekiwań mieszkańców co do zmiany funkcji terenów przeznaczonych pod zalesienie
- ✓ poprawa adaptacyjności do zmian klimatu, w tym przeciwdziałanie niedoborom wody;
- ✓ ochrona zieleni wysokiej, szczególnie starodrzewu będącego malowniczą enklawą w krajobrazie wiejskim, która wzbogaca otoczenie oraz stanowi schronienie dla ptaków i drobnej zwierzyny;
- ✓ ochrona i poprawa jakości środowiska przyrodniczego, poprzez wprowadzania zalesień, zakrzewień, zadrzewień, zgodnie z zapisami dokumentów planistycznych gminy;
- ✓ wzrost znaczenia gospodarki leśnej w rozwoju wielofunkcyjnych obszarów wiejskich (głównie dla funkcji wypoczynkowo-rekreacyjnej).

Strefa otwarta

- ✓ ochrona gruntów rolnych o najwyższych klasach przydatności oraz prowadzenie racjonalnej gospodarki rolnej;

- ✓ przeznaczanie terenów o niskiej jakości gleb, nieużytkowanych rolniczo i nieprzydatnych pod uprawy, na zalesienia albo farmy fotowoltaiczne (preferowane południe gminy);
- ✓ wprowadzanie ekologicznych metod gospodarowania w rolnictwie;
- ✓ kontynuowanie rolniczego użytkowania terenów, zwłaszcza na obszarach zwartych kompleksów gleb wyższej jakości;
- ✓ wspieranie rozwoju rolnictwa zrównoważonego;
- ✓ utrzymanie terenów łąk i pastwisk jako naturalnych terenów zielonych i lokalnych korytarzy ekologicznych;
- ✓ rozbudowa sieci dedykowanych dróg i pasów rowerowych na terenie całej gminy;
- ✓ poprawa adaptacji do zmian klimatycznych, w tym działania na rzecz zapobiegania niedoborom wody.

Tereny wód powierzchniowych

- ✓ włączenie wszystkich dostępnych obszarów do zbiorczej sieci kanalizacji sanitarnej z odprowadzeniem ścieków do oczyszczalni;
- ✓ odprowadzanie i oczyszczanie ścieków opadowych, szczególnie z dróg, placów i parkingów, z preferencją dla lokalnego wykorzystania wody deszczowej lub stosowania zamkniętych obiegów na małych obszarach;
- ✓ modernizacja urządzeń melioracyjnych, aby umożliwić sprawne działanie systemu drenarskiego;
- ✓ monitorowanie stanu realizacji inwestycji: budowa zbiornika „Wierna Rzeka”.

Tereny zieleni urządzonej

- ✓ zwiększenie udziału zieleni w centrach miejscowości;
- ✓ ochrona i pielęgnacja centrum miejscowości (zachowanie kultury regionu);

- ✓ poprawa adaptacyjności do zmian klimatu, w tym przeciwdziałanie niedoborom wody;
- ✓ kształtowanie zieleni m.in. poprzez powiązanie z usługami sportu i rekreacji, ale również poprzez wykorzystanie niewielkich skwerów, przestrzeni pomiędzy budynkami na rzecz tworzenia przestrzeni dla odpoczynku oraz wystąpień publicznych;
- ✓ ochrona zadrzewień i skupisk krzewów, występujących w różnych formach w tym jako ciągi zieleni przy ciekach, drogach oraz kępy zieleni wolno rosnącej i pojedyncze drzewa, a także roślinność torfowiskową i bagienną;
- ✓ ochrona zieleni urządzonej - parków, cmentarzy, skwerów itp. oraz użytków zielonych a zwłaszcza w dolinach cieków, gdzie powinny one pozostać w istniejącym stanie;
- ✓ utrzymanie i wprowadzanie zieleni towarzyszącej w zabudowie mieszkalnej.

Obszary występowania obiektów zabytkowych

- ✓ zachowanie otoczenia obiektu zabytkowego zgodnie z jego historycznym zagospodarowaniem oraz ochrona walorów ekspozycyjnych;
- ✓ realizacja odpowiednich działań konserwatorskich;
- ✓ ochrona obszarów i obiektów zabytkowych oraz krajobrazu kulturowego gminy;
- ✓ kształtowanie struktury przestrzennej, która podkreśla i wzmacnia znaczenie istniejących obiektów o ważnych funkcjach lokalnych i ponadlokalnych.

Obszary ochrony przyrody

- ✓ ochrona terenów o najwyższych walorach przyrodniczych i krajobrazowych, zachowanie różnorodności biologicznej oraz

podtrzymanie zdolności ekosystemów do regeneracji zasobów naturalnych;

- ✓ przywracanie równowagi ekologicznej w środowisku naturalnym;
- ✓ optymalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych dla rozwoju społeczno-gospodarczego, szczególnie w obszarach turystyki, rekreacji i produkcji rolnej, przy zachowaniu istniejących form ochrony przyrody;
- ✓ tworzenie spójnego regionalnego systemu obszarów chronionych.

Kierunki rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej

- ✓ Infrastruktura techniczna
 - zachowanie i modernizacja istniejących sieci, urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej, z możliwością ich przebudowy, rozbudowy i remontu, zgodnie z obowiązującymi przepisami;
 - rozwój i wzmocnienie przepustowości infrastruktury komunalnej, szczególnie w zakresie sieci kanalizacyjnej i wodociągowej, a także systemów energetycznych;
 - wspieranie rozwoju błękitno-zielonej infrastruktury – budowa zbiorników retencyjnych, polderów oraz systemów gromadzenia i wtórnego wykorzystania wód opadowych;
 - uwzględnianie w planach miejscowych elastycznych zapisów umożliwiających rozwój i lokalizację nowej infrastruktury technicznej, w tym instalacji odnawialnych źródeł energii (OZE);

- dopuszczenie indywidualnych źródeł zaopatrzenia w media, pod warunkiem zgodności z przepisami odrębnymi;
- zwiększanie produkcji energii ze źródeł odnawialnych (fotowoltaika, biogaz, geotermia);
- ochrona gruntów i wód przed zanieczyszczeniem ściekami komunalnymi oraz substancjami niebezpiecznymi;
- propagowanie technologii ograniczających powstawanie odpadów i minimalizujących ich uciążliwość dla środowiska;
- ✓ Infrastruktura komunikacyjna
 - rozwój infrastruktury pieszo-rowerowej, poprawiającej dostępność i mobilność mieszkańców;
 - modernizacja i rozwój infrastruktury drogowej;
 - planowanie nowych dróg publicznych w oparciu o realne potrzeby transportowe i możliwości finansowe gminy;
 - rozwój polityki rowerowej – budowa tras rowerowych, parkingów rowerowych przy obiektach użyteczności publicznej i miejscach turystycznych, wsparcie turystyki rowerowej poprzez powiązanie lokalnych szlaków z siecią regionalną;
- ✓ Infrastruktura społeczna i rekreacyjna
 - rozwój i wzbogacanie terenów rekreacyjnych i sportowych poprzez tworzenie parków, placów zabaw, centrów sportowych i miejsc spotkań sąsiedzkich;
 - rozwój oferty kulturalno-rekreacyjnej, w tym integracja z walorami przyrodniczymi gminy;
 - kształtowanie centrów wsi jako przestrzeni publicznych wspierających integrację lokalną, z zapewnieniem dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami;

- tworzenie spójnej sieci ścieżek pieszo-rowerowych, powiązanej z terenami przyrodniczymi i rekreacyjnymi;
- udostępnianie terenów leśnych na cele turystyczne i edukacyjne zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju;
- wykorzystanie istniejącej infrastruktury po-edukacyjnej na potrzeby rozwoju systemu wsparcia seniorów;

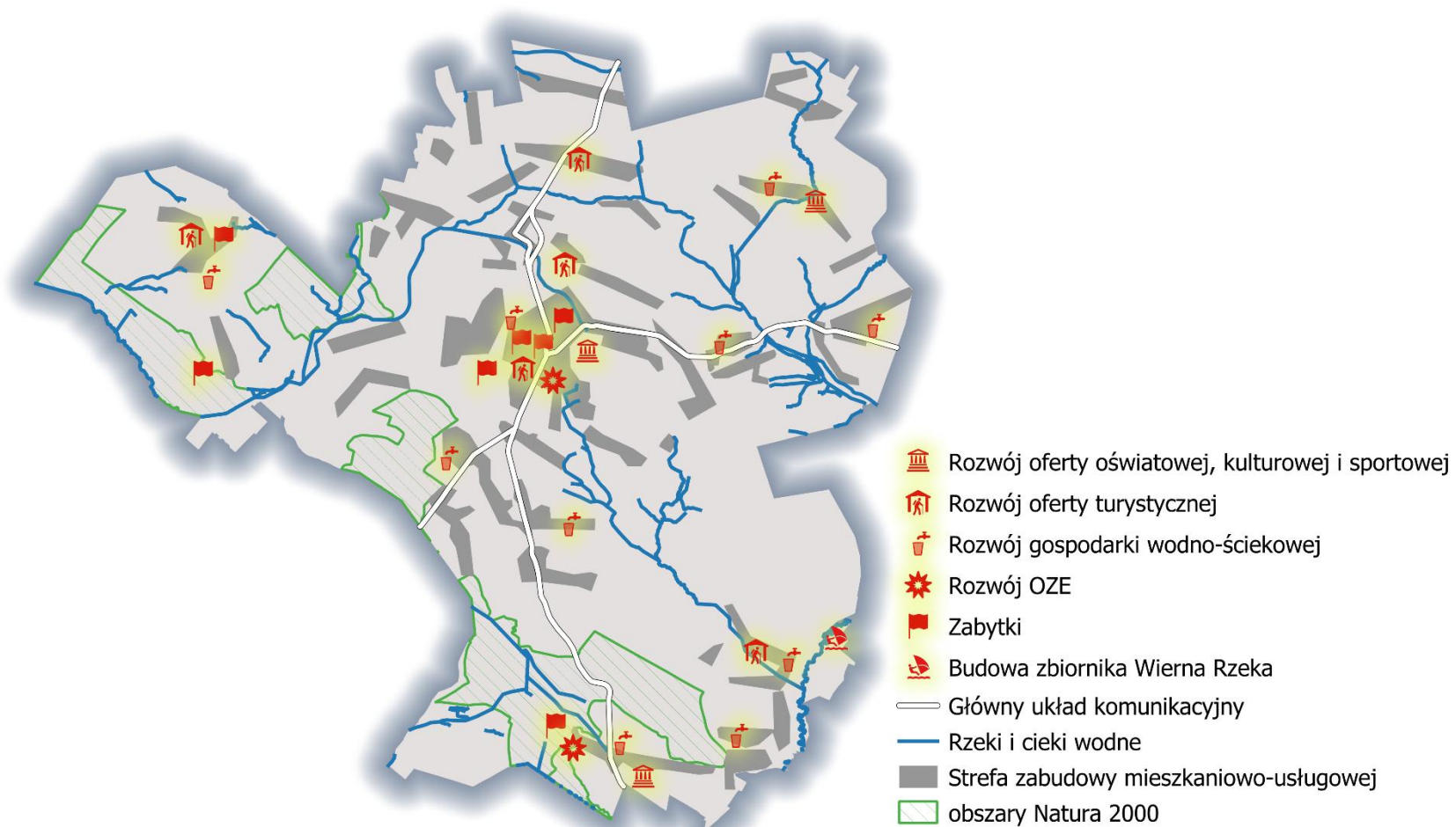
Rozmieszczenie przestrzenne planowanych inwestycji

Przewidywane w horyzoncie czasowym niniejszej strategii zamierzenia inwestycyjne Gminy Łopuszno można pogrupować w następujące zakresy tematyczne:

- Podnoszące jakość świadczenia usług publicznych za sprawą budowy i/lub modernizacji infrastruktury użyteczności publicznej;
- Poprawiające estetykę, funkcjonalność i bezpieczeństwo publiczne przestrzeni wspólnych;
- Wzmacniające potencjał turystyczny i rekreacyjny gminy;
- Minimalizujące obciążenie dla środowiska naturalnego;
- Wzmacniające dostępność komunikacyjną gminy i jej poszczególnych obszarów.

Mapa „Rozmieszczenie zadań inwestycyjnych w gminie Łopuszno” wskazuje przybliżoną lokalizację kluczowych zadań do realizacji w gminie Łopuszno w perspektywie obowiązywania Strategii, w odniesieniu do obszaru Natura 2000 oraz sieci osadniczej.

Rysunek 6. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – projektowane obszary działań

Obszary strategicznej interwencji

Według Ustawy o Zasadach Prowadzenia Polityki Rozwoju Obszarami Strategicznej Interwencji (OSI) są obszary, na których zdiagnozowano istnienie szczególnych warunków społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, w tym występowanie barier rozwoju lub potencjałów rozwojowych. Obszarem Strategicznej Interwencji może być obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych. OSI stanowią wybór strategiczny, którego konsekwencją jest skierowanie interwencji publicznej na dany obszar.

W celu identyfikacji OSI dla gminy Łopuszno, przeanalizowane zostały następujące dokumenty:

- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030),
- Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 zalicza do obszarów strategicznej interwencji (OSI) polityki regionalnej, m.in.

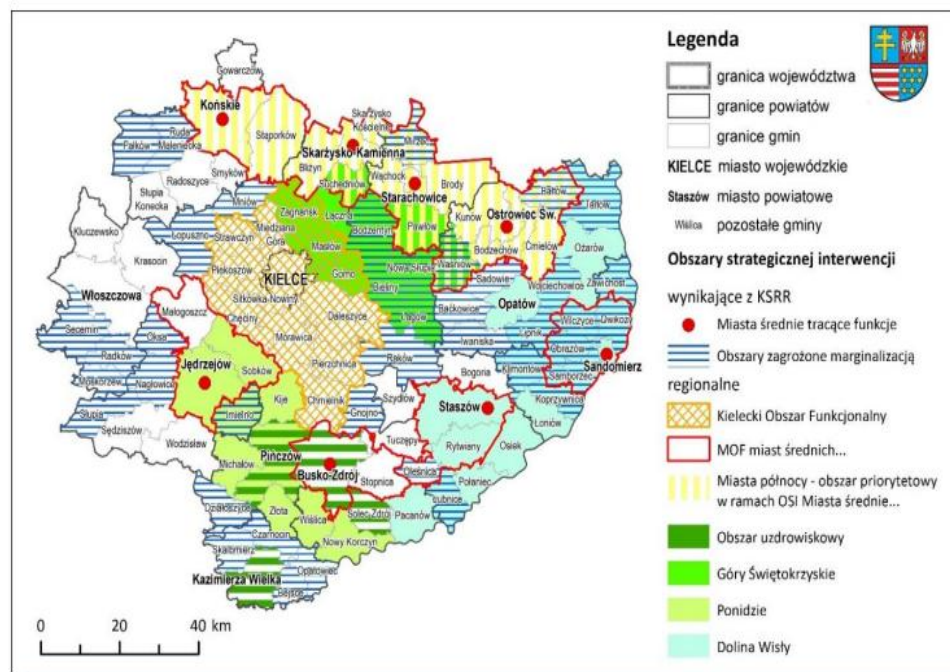
- wschodnia Polska (województwa: lubelskie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie),
- miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze (w województwie świętokrzyskim są to Ostrowiec Świętokrzyski, Starachowice, Jędrzejów i Staszów oraz Końskie, Skarżysko-Kamienna, Sandomierz i Busko-Zdrój),
- obszary zagrożone trwałą marginalizacją (w województwie świętokrzyskim 40 gmin).

Wg. dokumentu „Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030” zakłada się, że OSI, tj. obszary zagrożone trwałą marginalizacją i miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze zostaną obligatoryjnie uwzględnione również w regionalnych strategiach rozwoju, w których powinno być zaplanowane wsparcie o charakterze komplementarnym.

Gmina Łopuszno znajduje się w zasięgu OSI Wschodnia Polska oraz OSI obszary zagrożone trwałą marginalizacją.

W ramach Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+, przeprowadzając delimitację OSI, uwzględniono wcześniejsze zapisy Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego (PZPWŚ), w którym wskazano kilka OSI. Gmina Łopuszno nie została zakwalifikowana do żadnego z OSI regionalnych.

Rysunek 7. Obszary Strategicznej Interwencji

Źródło. Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+

W toku prac nad *Strategią Rozwoju Gminy Łopuszno do roku 2032* nie wyznaczono obszaru strategicznej interwencji. Obszarem działań

rozwojowych i podejmowania wysiłków w celu rozwoju społeczno-gospodarczego jest cały obszar gminy Łopuszno, w jej granicach administracyjnych.

Niemniej takowy obszar może zostać wyznaczony Gminnym Programem Rewitalizacji.

System realizacji Strategii

W ramach systemu realizacji *Strategii Rozwoju Gminy Łopuszno do roku 2032* omówiono zasady wdrożenia Strategii, kwestie monitoringu i ewaluacji, ramy finansowe i źródła finansowania oraz wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Zasady wdrożenia Strategii

Wdrożenie Strategii Rozwoju Gminy Łopuszno do roku 2032 to proces długofalowy i ciągły, wymagający bieżącej analizy zmian prawnych, gospodarczych, oraz możliwości pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych na realizację zaplanowanych w niej działań.

W efekcie realizowanych przedsięwzięć stopniowo będą osiągane cele i w związku z tym będą zmieniały się główne założenia, dlatego też proces wdrażania Strategii wymaga oprócz modułu planowania i realizacji celów także jej aktualizację i ewaluację w stosunku do zapotrzebowania.

W celu efektywnego wdrożenia Strategii, prowadzona będzie współpraca z wieloma podmiotami publicznymi, lokalnymi i regionalnymi, również z sektora prywatnego i społecznego. W ramach wdrażania Strategii należy wyszczególnić schemat struktury organizacyjnej podmiotów, które będą zaangażowane w ten proces:

Rysunek 8. Moduły wdrażania Strategii

Struktura opiera się na współpracy podmiotów ze wszystkich sektorów, tj. z obszaru publicznego, biznesowego i społecznego. Do kompetencji Rady Miejskiej w Łopusznie należy:

- podjęcie uchwały o przystąpieniu do opracowania projektu Strategii Rozwoju Gminy Łopuszno, wraz z procesem konsultacji społecznych z lokalnymi podmiotami społecznymi i gospodarczymi oraz mieszkańcami gminy,
- uchwalenie Strategii Rozwoju Gminy Łopuszno do roku 2032,
- opiniowanie i uchwalanie zmian i aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Łopuszno do roku 2032,
- działania kontrolne nad jakością realizowanych działań,

Do kompetencji Burmistrza Gminy Łopuszno należy:

- opracowanie projektu Strategii Rozwoju Gminy Łopuszno do roku 2032,
- realizację zapisów Strategii w części dotyczącej sektora publicznego,
- uwzględnienie w planach budżetowych finansowania kierunków działań ujętych w Strategii,
- aktualizacja zapisów Strategii Rozwoju Gminy Łopuszno do roku 2032 na podstawie zgłoszeń m.in. gminnych jednostek, przedsiębiorstw czy też organizacji pozarządowych w dostosowaniu do aktualnej sytuacji i zapotrzebowania,
- stymulowanie i koordynacja działań podejmowanych przez różnorodne podmioty na rzecz realizacji celów oraz kierunków zaplanowanych przedsięwzięć,
- udział w wyborze Fiszek Projektowych wskazanych do realizacji.

Wyznaczone cele strategiczne, operacyjne oraz kierunki działań nie gwarantują osiągnięcia założonej wizji rozwoju. Ważnym aspektem jest również zapewnienia aktualności Strategii na przestrzeni najbliższych lat, co wymusza konieczność reagowania na pojawiające się bieżące okoliczności oraz zmieniające się uwarunkowania. Kluczowym mechanizmem wdrażania będzie uspołecznienie Strategii poprzez zapewnienie możliwości zgłoszenia projektów do realizacji przez wszystkich mieszkańców gminy Łopuszno, przedsiębiorców, organizacje pozarządowe itp. Zgłoszenia odbywać się

będą za pomocą Fiszek Projektowych i będą możliwe do złożenia na przestrzeni całego okresu realizacji Strategii. Warunkiem koniecznym jest wskazanie zgodności proponowanego projektu z działaniami wyznaczonymi w Strategii Rozwoju Gminy Łopuszno do roku 2032.

Do procesu gromadzenia i dalszego procedowania Fiszek zostanie wyznaczony Koordynator ds. Realizacji Strategii. Osoba ta będzie odpowiadała za przekazanie wpływających fiszek do merytorycznie właściwych Wydziałów lub jednostek organizacyjnych. Przekazane propozycje projektowe będą następnie podlegały ocenie w komórkach merytorycznych. Wyniki oceny poszczególnych projektów będą podstawą do podjęcia przez Kierownictwo Urzędu (Burmistrz, Sekretarz, Skarbnik) decyzji o przekazaniu ich (lub nie) do realizacji – w formie zarządzenia Burmistrza jako wykaz projektów strategicznych przewidzianych do realizacji. W przypadku przeznaczenia projektu do realizacji, Kierownictwo Urzędu podejmuje decyzje o tym, kiedy projekt zostanie wdrożony.

Główne opóźnienia w procesie realizacji mogą wynikać z kwestii finansowania projektów. W związku z tym projekty, które otrzymują finansowanie zewnętrzne (poza budżetem Gminy), mogą być realizowane szybciej i sprawniej, a także nie będą podlegać priorytetyzacji, jaka obowiązuje dla projektów finansowanych z budżetu Gminy, gdzie realizacja odbywa się zgodnie z określoną kolejnością.

W zależności od sposobu finansowania projektów, można wyróżnić trzy przypadki:

- **projekty w pełni finansowane ze źródeł zewnętrznych** – mogą być realizowane natychmiast po przeprowadzeniu dogłębnej analizy przyszłych zysków i strat związanych z ich realizacją;
- **projekty finansowane ze źródeł zewnętrznych i z budżetu Gminy** – traktowane są priorytetowo, choć nadal podlegają procedurze uchwalania ostatecznej listy projektów;

- **projekty w pełni finansowane z budżetu Gminy** – przechodzą pełny proces uchwalania finalnej listy oraz priorytetyzacji, co może skutkować przesunięciem ich realizacji na kolejne lata.

Rysunek 9. Terminarz procedury zgłaszania fiszek projektowych

I	II	III
IV	V	VI
VII	VIII	30 września Termin zgłaszania projektów z udziałem finansowym Gminy
X	30 listopada Finalna lista projektów	XII Uchwalenie budżetu
1 stycznia Nowy rok budżetowy	II	III

Źródło. Opracowanie własne

W celu sprawniejszego zarządzania i koordynacji wdrażania Strategii, Burmistrz w drodze Zarządzenia może powołać w strukturach organizacyjnych Urzędu Miasta i Gminy Łopuszno Zespół ds. wdrażania Strategii, któremu przewodniczyć będzie Koordynator ds. Realizacji Strategii. Zadania Zespołu pokrywają się z zadaniami Koordynatora i są to:

- przygotowanie i wdrażanie zadań zaplanowanych na rzecz realizacji celów Strategii,

- monitorowanie realizacji i ewaluacja procesu wdrażania Strategii;
- aktualizacja Strategii w zakresie zdiagnozowanych potrzeb,
- koordynowanie i animowanie działań m.in. społeczności lokalnej i przedsiębiorców ukierunkowanych na realizację celów zaplanowanych w Strategii,
- analiza zewnętrznych źródeł finansowania zaplanowanych w Strategii działań,
- działalność promocyjna i informacyjna.

W skład Zespołu ds. wdrażania Strategii zaangażowani mogą być pracownicy Urzędu Miasta i Gminy Łopuszno (m.in. odpowiedzialni za sektor ochrony środowiska, planowania przestrzennego, oświaty i spraw społecznych, funduszy europejskich, oraz infrastruktury technicznej), jednostek organizacyjnych, członkowie organizacji pozarządowych oraz zewnętrzni eksperci. Jednym z elementów wdrażania niniejszej Strategii jest obowiązek pracowników Urzędu oraz jednostek organizacyjnych do zapoznania się z dokumentem oraz wyznaczenie obszarów, za które każda jednostka, wydział lub pracownik będą odpowiedzialni.

Wszystkie zadania ukierunkowane na osiągnięcie zaplanowanych celów w ramach Strategii i wymagające wieloletnich inwestycji będą uwzględniane w Wieloletniej Prognozie Finansowej w trakcie jej uchwalania i aktualizacji. Podmioty wykonawcze podzielone zostały na 3 sektory, tj.:

- ✓ Sektor publiczny - władze samorządowe Gminy i jednostki gminne;
- ✓ Sektor biznesowy – przedsiębiorcy, instytucje otoczenia biznesu, izby gospodarcze, zrzeszenia gospodarcze, związki pracodawców;
- ✓ Sektor społeczny - mieszkańcy, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, kółka, reprezentanci młodzieży.

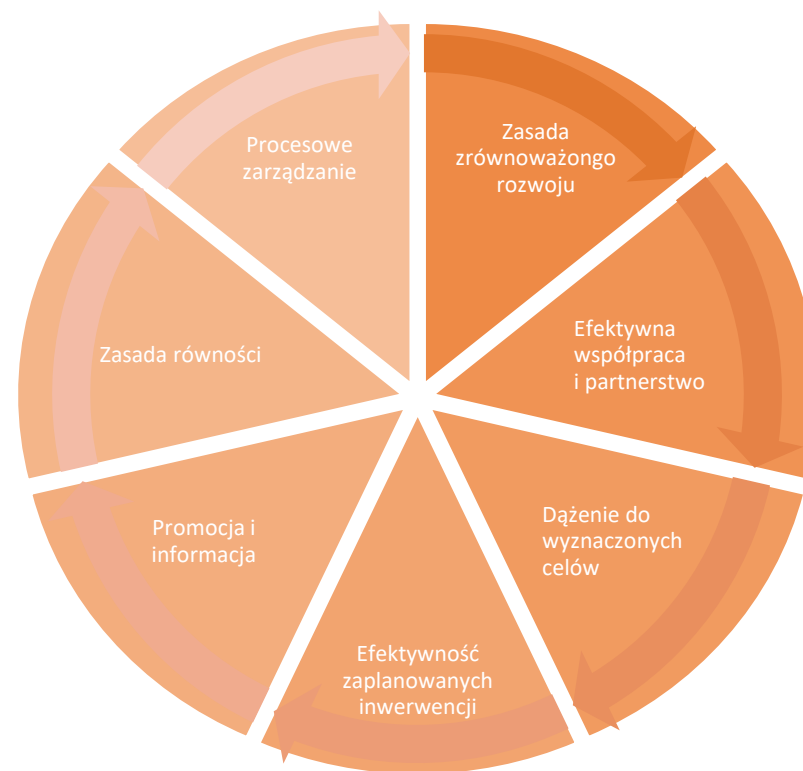
Wdrażając Strategię, Gmina Łopuszno będzie dbała o dobrą współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym z lokalnymi organizacjami pozarządowymi. Sektor biznesowy również odgrywa bardzo istotną rolę w zakresie rozwoju gospodarczego regionu. Przedsiębiorcy i instytucje otoczenia biznesu będą odpowiadały za wzrost konkurencyjności regionu,

budowę potencjału gospodarczego i różnicowanie lokalnego rynku pracy. Sektor społeczny będzie zaangażowany w budowę kapitału społecznego i społeczeństwa obywatelskiego, wzrost kompetencji i integrację lokalną. Główna rola sprowadzać się będzie do realizacji projektów własnych poszczególnych podmiotów, jak również inicjowanie działań na rzecz idei partnerstwa, której głównym zamierzeniem jest uzyskanie efektywnej współpracy w ramach prowadzonych działań. Włączenie szerokiego grona interesariuszy w proces planowania rozwoju realizuje zasadę partnerstwa, polegającą na łączeniu szerokiego grona partnerów, głównie lokalnych społeczności i przedsiębiorców, w procesy programowania i wdrażania Strategii. Dlatego też partnerstwa zawierane w celu realizacji różnego rodzaju przedsięwzięć będą stanowiły niezwykle istotny mechanizm włączania partnerów społeczno – gospodarczych w proces rozwoju lokalnego

W celu pozyskania dodatkowego finansowania na zaplanowane działania samorząd będzie pozyskiwał środki z funduszy zewnętrznych – programów unijnych zarówno krajowych jak i regionalnych. W celu wdrożenia praktyki angażowania organizacji pozarządowych we wspólne działania na rzecz rozwoju gminy Łopuszno, planowane jest nawiązywanie partnerstw z organizacjami pozarządowymi w celu wspólnej realizacji projektów co doprowadzi do zwiększenia aktywności stowarzyszeń i fundacji działających na terenie gminy a także umożliwi dotarcie do jak najszerszej liczby odbiorców.

System wdrażania Strategii oparty będzie na głównych filarach, które zapewnią jego efektywność.

Rysunek 10. Główne filary wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Łopuszno do roku 2032

Strategia Rozwoju Gminy Łopuszno jest dokumentem programującym rozwój gminy na kolejne lata - do 2032 roku. Wszystkie pozostałe plany i programy strategiczne są względem Strategii dokumentami wykonawczymi i powinny być zgodne z jej zapisami, w celu zapewnienia kompleksowości realizacji zadań ukierunkowanych na rozwój społeczno – gospodarczy.

Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Strategia Rozwoju Gminy Łopuszno do roku 2032 jako dokument wyznaczający kierunki rozwoju staje się jednym z najważniejszych dokumentów w gminie. Strategia ma jednak kierunek interdyscyplinarny i w swoich zapisach dosyć ogólny, dlatego powinna być uzupełniona dodatkowymi dokumentami wykonawczymi – tymi o charakterze obligatoryjnym jak i fakultatywnym. Znajdują się wśród nich m.in. dokumenty planistyczne (miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, Plan Ogólny), które powinny uwzględniać obszary uzupełnienia zabudowy mieszkaniowej, programy z zakresu ochrony środowiska, polityki społecznej itp. Działania wskazywane w dokumentach wykonawczych muszą być zgodne ze Strategią Rozwoju Gminy Łopuszno do roku 2032 – zgodność tę należy wykazać poprzez odniesienie do konkretnego celu operacyjnego.

Monitoring i ewaluacja Strategii

Strategia Rozwoju Gminy Łopuszno do roku 2032 to kluczowy dokument realizacji polityki rozwoju społecznego, gospodarczego, przestrzennego oraz ekologicznego gminy. Dokument ten określa misję i wizję rozwoju gminy a także cele strategiczne, które pozwolą to osiągnąć poprzez realizację zaplanowanych działań. Aby kontrolować czy zadania realizowane są w prawidłowy, skuteczny i efektywny sposób i czy ukierunkowane są na realizację założonych w Strategii celów, konieczne jest wdrożenie odpowiedniego systemu monitoringu Strategii. Monitoring pozwoli sprawdzić, czy Strategia jest wdrażana zgodnie z planem a w przypadku rozbieżności odpowiednio zareagować poprzez podjęcie działań korygujących lub naprawczych.

System monitoringu Strategii będzie trzyetapowy. Etap 1 obejmuje monitoring realizacji działań wskazanych w Strategii. Każde działanie ma

przypisany wskaźnik wraz z określonym źródłem jego monitorowania. Etap 1 opierał się zatem będzie na ustaleniu wartości wskaźników oraz porównaniu ich do wartości z roku poprzedniego i roku bazowego (dopiero od monitoringu za rok 2026). Etap 2 monitoringu dotyczy określenia stopnia realizacji Projektów oraz powiązania ich z właściwymi celami operacyjnymi. Etap 3 ma na celu określenie, czy realizacja poszczególnych działań i Projektów przyczyniła się do osiągnięcia założonych celów. Etap ten dotyczy zatem monitoringu na poziomie celów operacyjnych oraz strategicznych i oparty jest na wskaźnikach postępu rzeczowego. Dla każdego z celów przypisano wskaźniki realizacji oraz wskazano pożądane zmiany.

Tabela 3. Wskaźniki monitoringu rzeczowego

L.p.	Cel	Wskaźnik	Sposób mierzenia i oczekiwany trend
1	Wzmocnienie potencjału osadniczego i zatrzymanie mieszkańców w gminie	Liczba mieszkańców	Ewidencja Gminy Wzrost/ utrzymanie
1.1.	Zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej gminy	Liczba przyłączy kanalizacyjnych	Ewidencja Gminy Wzrost
1.2.	Rozwój infrastruktury mieszkaniowej i transportowej	Długość dróg gminnych o nawierzchni bitumicznej	Ewidencja Gminy Wzrost
2.	Rozwój lokalnej gospodarki i wzrost zatrudnienia	Mediana wynagrodzeń	BDL GUS Wzrost
2.1.	Przyciągnięcie nowych inwestorów oraz	Powierzchnia gminnych	Ewidencja Gminy

	wspieranie lokalnej przedsiębiorczości	terenów inwestycyjnych	Wzrost
2.2.	Wzrost zatrudnienia poprzez aktywizację zawodową i wsparcie osób długotrwale bezrobotnych	Liczba osób bezrobotnych	PUP <i>Spadek</i>
3.	Poprawa jakości życia mieszkańców i rozwój usług społecznych	Liczba pacjentów zapisanych do Ośrodka Zdrowia	SPZOZGOZ Wzrost
3.1.	Rozwój systemu opieki zdrowotnej i społecznej	Liczba uczestników klubów seniora	MGOPS Wzrost
3.2.	Wzmacnianie jakości placówek oświatowych oraz podnoszenie efektywności procesu dydaktycznego	Liczba laureatów olimpiad na poziomie minimum wojewódzkim	Szkoły Wzrost
4.	Ochrona środowiska i zrównoważony rozwój przestrzenny	Udział terenów chronionych w powierzchni gminy	RDOŚ Utrzymanie
4.1.	Ochrona naturalnych zasobów przy jednoczesnym rozwoju gospodarczym	Liczba nieprawidłowości stwierdzonych podczas kontroli GIOŚ	GIOŚ <i>Spadek</i>
4.2.	Promowanie zrównoważonego zarządzania zasobami i efektywności energetycznej w gminie	Moc OZE na obiektach gminnych	Ewidencja gminy Wzrost

5.	Wzmacnianie tożsamości lokalnej oraz promocja kultury, sportu i turystyki	Liczba przedmiotowych obiektów	Ewidencja gminy Wzrost
5.1.	Rozwój oferty kulturalnej i sportowej gminy	Liczba imprez kulturowych i sportowych	Ewidencja gminy Wzrost
5.2.	Wykreowanie silnej marki gminy i promocja turystyki	Posiadanie marki Gminy	Gmina „TAK”
6.	Efektywne zarządzanie i współpraca z organizacjami pozarządowymi	Liczba NGO w gminie	KRS Wzrost
6.1.	Zwiększenie efektywności wydatków bieżących i współpracy z NGO	Kwota wydatkowana przez NGO w ramach rocznych programów współpracy	Ewidencja gminy Wzrost
6.2.	Wzmocnienie lokalnego bezpieczeństwa i społecznej odpowiedzialności	Liczba zgłoszonych przestępstw	Policja <i>Spadek</i>

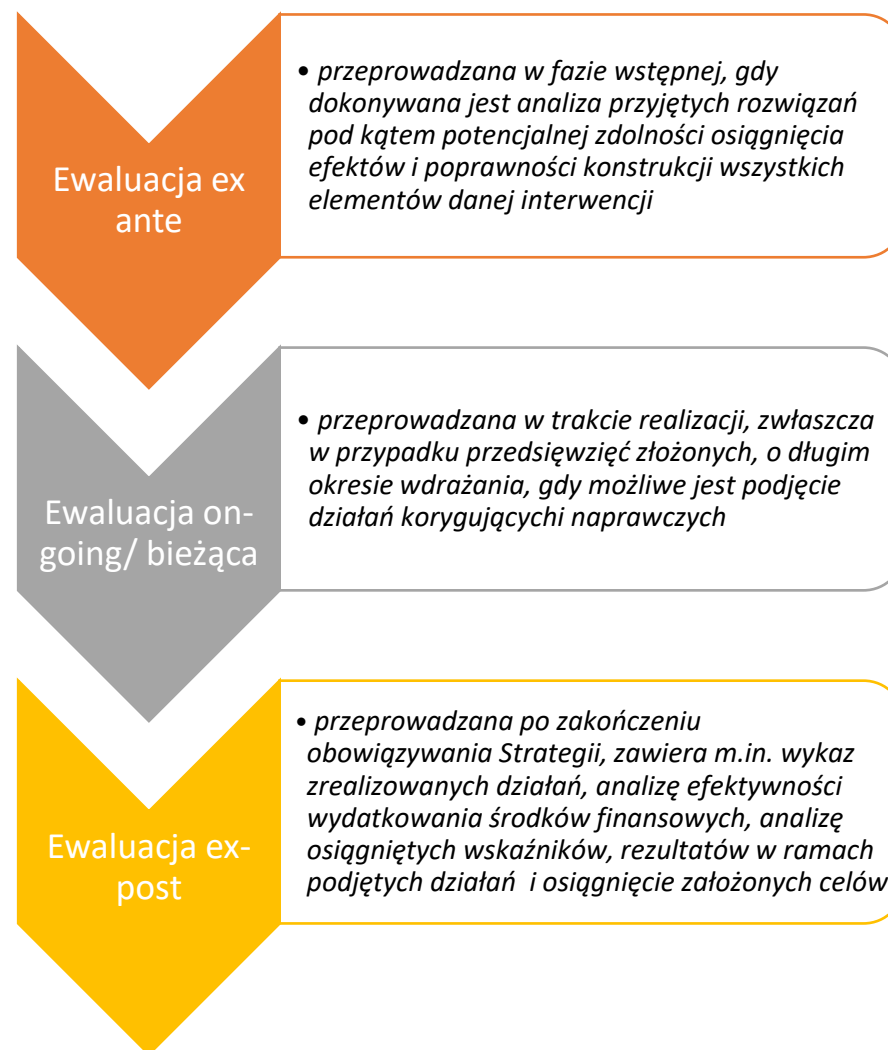
Planując system monitoringu należy pamiętać, że plany to tylko prognozy i nie gwarantują one pełnego wykonania. Należy mieć na uwadze, że mogą się zdarzyć odchylenia i określić, jaka skala tych odchylen będzie akceptowalna. W związku z powyższym, dopuszczalna jest zmiana wskaźników na etapie prowadzonych działań monitoringowych, tak aby w sposób dokładniejszy kontrolować proces realizacji i postępu Strategii.

Proces monitoringu będzie połączony z obowiązkiem opracowania Raportu o stanie Gminy. Elementem tego Raportu jest sprawozdanie z realizacji strategii, dlatego raport monitoringowy będzie sporządzany corocznie,

w terminie umożliwiającym ustawowe przeprowadzenie debaty nad raportem o stanie gminy. Za sporządzenie raportu odpowiada Koordynator ds. Realizacji Strategii (przy ewentualnym udziale Zespołu ds. wdrażania Strategii). Zakres raportu obejmuje podsumowanie wszystkich wskazanych powyżej trzech etapów monitoringu. Raport pierwszy będzie raportem bazowym. Każdy kolejny raport w opisie etapu 1 i 3 powinien odnosić się również do wartości bazowych oraz ubiegłorocznych.

Proces monitoringu pozwoli uzyskać informacje jednostkom odpowiedzialnym za wdrażanie Strategii, oraz wszystkim jej interesariuszom. Kluczowym założeniem procesu monitoringu jest pozyskanie możliwie pełnej informacji nt. rezultatów podejmowanych działań. Poprzez realizację systematycznego monitoringu możliwe jest wczesne wykrycie nieprawidłowości we wdrażaniu założeń strategii. System monitoringu będzie rejestrował zmiany zachodzące w obszarze lokalnym poprzez gromadzenie oraz analizę danych odnoszących się do społecznych, gospodarczych, środowiskowych oraz terytorialnych aspektów rozwoju. Poprzez gromadzenie i analizę danych wprowadzony zostanie system stałej kontroli i oceny efektów realizacji ustaleń Strategii. Pozwoli to na identyfikację zaistniałych nieprawidłowości, a następnie rozwiązanie oraz zapobieganie ich negatywnym skutkom w przyszłości.

Kompleksowo do systemu monitoringu będzie prowadzony system ewaluacji, który oceniać będzie trafność, skuteczność, jakość, zasadność i efektywność wdrażania Strategii Rozwoju Gminy, na wszystkich jego etapach, tj. planowania, realizacji i mierzenia rezultatów. Ewaluacja dostarcza rzetelnych i potrzebnych informacji pozwalając wykorzystać zdobytą w ten sposób wiedzę w procesie decyzyjnym i odpowiednio zareagować lub zaktualizować Strategię. Wyróżnia się trzy rodzaje ewaluacji:

Głównym założeniem ewaluacji jest ocena efektów realizacji strategii, tj.: postępów w dążeniu do spełnienia celów oraz poziomu komplementarności podejmowanych działań. Ocenie poddawana jest

również sprawność realizowanego procesu monitoringu. W przypadku stwierdzenia uchybień w treści Strategii Rozwoju Gminy, raport z ewaluacji zawierał będzie rekomendacje w zakresie istotnych do wdrożenia korekt.

W związku z ciągłym procesem monitoringu wdrażania Strategii a także nastawieniem na otwartość wobec zgłaszanych zmian, w stosunku do pojawiającego się zapotrzebowania, możliwa jest aktualizacja dokumentu Strategii Rozwoju. Dokument ten podlega aktualizacji również w przypadku, gdy założenia strategii rozwoju województwa ulegną istotnej zmianie, czego następstwem będzie brak spójności założeń strategii z poziomem gminnym i wojewódzkim. Zmiany w Strategii Rozwoju Gminy Łopuszno do roku 2032 dokonywane będą uchwałą Rady Miejskiej na wniosek Burmistrza Gminy Łopuszno.

Wprowadzenie systemu monitoringu oraz powiązanej z nim procedury ewaluacji pozwoli wyeliminować w znacznym stopniu problem dezaktualizacji założeń i celów zawartych w Strategii Rozwoju, wynikający ze zmieniających się warunków funkcjonowania podmiotów realizujących poszczególne projekty, zmian prawodawstwa oraz innych warunków i okoliczności mogących wpłynąć na zasadność podejmowanych działań. Oprócz modyfikacji poszczególnych elementów dokumentu, w trakcie jego realizacji możliwe będzie uwzględnienie nowych zadań i projektów, które będą wpisywać się w cele i działania priorytetowe.

Ewaluacja trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji Strategii

Ewaluacja to proces oceny jakości i wartości wdrażania danej polityki lub interwencji publicznej. Choć wykazuje pewne prawdopodobieństwo do badań naukowych, audytów i monitoringu, nie jest żadnym z nich. Podstawowym celem ewaluacji jest nie tylko zdobywanie wiedzy, ale także formułowanie konkretnych rekomendacji dla określonych działań.

Ewaluacja uwzględnia zgodność działań z procedurami oraz ocenia je w kontekście osiągniętych rezultatów.

Ewaluacja ex ante jest obowiązkowym elementem opracowania Strategii Rozwoju Gminy Łopuszno do roku 2032 i ma na celu ocenę, czy planowane działania przyniosą oczekiwane efekty. Jej zadaniem jest ocena trafności założeń, ich spójności oraz planowanego sposobu realizacji Strategii. W toku przeprowadzonej ewaluacji ex ante Strategii Rozwoju Gminy Łopuszno do roku 2032 stwierdzono, że na moment jej przyjęcia, Strategia jest w pełni wykonalna. Jako argumenty podano:

- Bezpośrednią relacyjność pomiędzy diagnozą, wyzwaniem, wyzwaniami rozwojowymi, celami strategicznymi i działaniami;
- Wewnętrzną spójność między celami i działaniami;
- Wskazanie celów odpowiadających na potrzeby wszystkich czterech obszarów: społecznego, gospodarczego, przestrzennego oraz ekologicznego;
- Większość zidentyfikowanych przedsięwzięć dotyczy zadań własnych Gminy Łopuszno;
- Posiadane zasoby samorządu pozwalają na prawidłową realizację Strategii;
- Samorząd dysponuje doświadczeniem w pozyskiwaniu środków finansowych pozwalających na realizację działań;
- Istnieje pełna zgodność Strategii z dokumentami wyższego rzędu;
- Dokument powstał przy wykorzystaniu metody partycypacyjno-eksperckiej pozwalającej na włączenie społeczności lokalnej;
- Zastosowana metoda Fiszek Projektowych pozwala na realne zaangażowanie mieszkańców w proces rozwoju gminy.

Ramy finansowe i źródła finansowania

Realizacja zaplanowanych celów strategicznych oraz określonych działań w ramach Strategii Rozwoju Gminy Łopuszno do roku 2032 wymaga dużych nakładów finansowych. Każdego roku budżet Gminy Łopuszno planowany jest w oparciu o różne źródła jego finansowania. Dochody do gminy stanowią zarówno dochody własne, subwencja ogólna, jak i dotacje celowe z budżetu państwa. Podstawą do określenia ram finansowych działań strategicznych stanowić będzie budżet Gminy oraz wieloletnia prognoza finansowa, która będzie przewidywać zmiany, jakie mogą mieć wpływ na gospodarkę finansową Gminy, a przede wszystkim uzależnione będą od czynników makroekonomicznych, takich jak: PKB, inflacja, tempo wzrostu wynagrodzeń, czy planowane zmiany systemowe np. w podatkach dochodowych. Na tej podstawie wyznaczane będą możliwe do przeznaczenia limity wydatków w poszczególnych latach na wyznaczone przedsięwzięcia.

Gmina Łopuszno od lat aktywnie pozyskuje finansowanie zewnętrzne na realizację zaplanowanych przedsięwzięć, i tak też planuje działać w przypadku przedsięwzięć planowanych do realizacji w kolejnych latach. W tym celu analizowane są wszystkie dostępne źródła finansowania, które mogą wspierać realizację działań, które przyczynią się do osiągnięcia zaplanowanych w Strategii efektów.

Szeroki wachlarz działań ukierunkowanych na realizację celów zaplanowanych w Strategii przez różnego rodzaju podmioty i instytucje, będzie wymagał zaangażowania środków finansowych pochodzących z różnych źródeł w zależności od rodzaju danego przedsięwzięcia. Należy rozróżnić różne formy finansowania przedsięwzięć: dotacje, instrumenty finansowe - pożyczki, formuła partnerstwa publiczno-prywatnego. W odniesieniu do Krajowego Planu Odbudowy należy zauważyć, że środki dostępne w ramach Instrumentu na Rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności traktowane są na poziomie unijnego budżetu jako oddzielny

element nowej architektury wspólnotowych finansów, a ich celem jest ograniczenie negatywnego wpływu pandemii COVID-19 na gospodarkę Unii Europejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeby wzmocnienia jej odporności na podobne tego typu sytuacje w przyszłości.

W przypadku funduszy europejskich, Umowa Partnerstwa na lata 2021–2027 zakłada, że kluczowymi obszarami podlegającymi finansowaniu będą: bardziej inteligentna Europa, przyjazna dla środowiska, bezemisyjna Europa, lepiej połączona Europa, Europa o silniejszym wymiarze społecznym i Europa bliżej obywateli w co bezpośrednio wpisują się cele wyznaczone w Strategii Rozwoju Gminy Łopuszno do roku 2032.

W ramach programu Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego na lata 2021-2027, region dysponuje kwotą 1 403 mln Euro za zaplanowanie wsparcia w województwie, w tym 1 051 mln Euro stanowią środki EFRR na tzw. projekty „twarde” inwestycyjne oraz 352 mln Euro środki EFS na tzw. projekty „miękkie” wspierające kapitał społeczny.

Działania zaplanowane przez Gminę Łopuszno ukierunkowane na realizację celów zawartych w Strategii Rozwoju Gminy Łopuszno do roku 2032, odpowiadają kategoriom wsparcia przewidzianych w ramach programu regionalnego – Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego na lata 2021 – 2027 i Władze Gminy, wykorzystując dotychczasowe doświadczenie planują ubiegać się o dofinansowanie zaplanowanych przedsięwzięć. Rozpowszechniane będą także informacje w tym zakresie wśród lokalnych podmiotów: przedsiębiorców i organizacji pozarządowych aby także aktywnie ubiegali się o dofinansowanie realizowanych przez nich działań, które wpłyną na rozwój konkurencyjności gminy Łopuszno.

W celu pozyskania dodatkowego finansowania na zaplanowane działania, samorząd będzie zabiegał także o środki z funduszy zewnętrznych – programów krajowych w perspektywie finansowej 2021-2027. Planowany podział środków na poszczególne programy krajowe przedstawia się następująco:

- Infrastruktura i Środowisko – 25,1 mld euro (między innymi największe inwestycje infrastrukturalne, drogi, koleje, transport publiczny, ochrona środowiska),
- Inteligentny Rozwój – 8 mld euro (między innymi innowacje, współpraca nauki i biznesu),
- Wiedza, Edukacja, Rozwój – 4,3 mld euro (między innymi nauka, edukacja, żłobki, sprawy społeczne),
- Polska Cyfrowa – 2 mld euro (między innymi cyfryzacja, sieci szerokopasmowe),
- Polska Wschodnia – 2,5 mld euro (specjalna pula wsparcia dla województw Polski Wschodniej, w tym województwa świętokrzyskiego),
- Pomoc Techniczna – 0,5 mld euro (wsparcie dla instytucji wdrażających fundusze UE),
- Program Pomoc Żywnościowa – 0,2 mld euro,
- Program Ryby – 0,5 mld euro,
- Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej – 0,56 mld euro.

Poza wskazanymi powyżej źródłami i instrumentami finansowania, jako źródła finansowania Strategii należy wziąć pod uwagę także różne programy krajowe, takie jak Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg, Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych czy Program Inwestycji Strategicznych i inne środki z budżetu państwa, pozostające do dyspozycji poszczególnych ministerstw, dedykowane fundusze i programy. Istotne mogą też być, inne niż w ramach Unii Europejskiej, fundusze ze źródeł europejskich, np. fundusze norweskie i fundusze Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Powyższe instrumenty finansowe, jak i środki własne Gminy Łopuszno wskazują na potencjalne źródła finansowe, z których mogą być pozyskane środki na realizację Strategii Rozwoju Gminy Łopuszno do roku 2032. Głównymi źródłami finansowania celów rozwojowych będą dochody własne Gminy, takie jak podatki i opłaty lokalne, udział w podatku dochodowym od osób fizycznych oraz pozostałe środki publiczne. Ważnym elementem finansowania interwencji rozwojowych będą również środki prywatne, które mogą zostać

wykorzystane do współfinansowania projektów realizowanych w ramach programów operacyjnych lub w formule partnerstwa publiczno-prywatnego. Jednocześnie wiele zadań przewidzianych w strategii realizowanych będzie w ramach bieżącej działalności poszczególnych komórek Urzędu Miasta i Gminy Łopuszno oraz jednostek organizacyjnych Gminy.

Zgodność Strategii z dokumentami wyższego szczebla

Strategia Rozwoju Gminy Łopuszno do roku 2032 jest spójna z dokumentami strategicznymi szczebla krajowego, regionalnego i ponadlokalnego, m.in.:

- Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030r);
- Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030;
- Strategią Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+;
- Programem Regionalnym na lata 2021-2027 FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO.
- Strategia Rozwoju Ponadlokalnego dla Gmin Krasocin, Łopuszno, Słupia Konecka.

Powiązania poszczególnych celów operacyjnych Strategii Rozwoju Gminy Łopuszno do roku 2032 z celami poszczególnych dokumentów strategicznych wyższego szczebla prezentuje poniższa matryca. Ze względów formatowania dokumentu (duża liczba zaproponowanych celów), celom operacyjnym niniejszej strategii odpowiadają następujące liczebniki:

1.1. Zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej gminy

- 1.2. Rozwój infrastruktury mieszkaniowej i transportowej
- 2.1. Przyciągnięcie nowych inwestorów oraz wspieranie lokalnej przedsiębiorczości
- 2.2. Wzrost zatrudnienia poprzez aktywizację zawodową i wsparcie osób długotrwale bezrobotnych
- 3.1. Rozwój systemu opieki zdrowotnej i społecznej
- 3.2. Wzmacnianie jakości placówek oświatowych oraz podnoszenie efektywności procesu dydaktycznego
- 4.1. Ochrona naturalnych zasobów przy jednoczesnym rozwoju gospodarczym
- 4.2. Promowanie zrównoważonego zarządzania zasobami i efektywności energetycznej w gminie
- 5.1. Rozwój oferty kulturalnej i sportowej gminy
- 5.2. Wykreowanie silnej marki gminy i promocja turystyki
- 6.1. Zwiększenie efektywności wydatków bieżących i współpracy z NGO
- 6.2. Wzmocnienie lokalnego bezpieczeństwa i społecznej odpowiedzialności

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju	
I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną.	2.1./2.2./3.2.
II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony.	3.1./4.1./4.2./6.1.
III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu.	6.1./6.2.
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	
Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym	
1.1. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo.	2.1./4.1.
1.2. Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze	-
1.3. Przyspieszenie transformacji profilu gospodarczego Śląska.	-
1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych.	2.2./3.1
1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów.	2.1./6.1
Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych	
2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego.	2.1./2.2./3.2./5.2./6.1.
2.2. Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym.	2.1./2.2.
2.3. Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach.	2.1.
Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie	
3.1. Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem.	6.1./6.2.
3.2. Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym.	6.2.
3.3. Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych.	3.1./3.2./5.1./6.1.
3.4. Efektywny i spójny system finansowania polityki regionalnej.	-

Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+

Cel 1. Inteligentna gospodarka i aktywni ludzie

1.1. Zwiększenie konkurencyjności i innowacyjności świętokrzyskiej gospodarki.	1.1./1.2./2.1./2.2./3.2./6.1.
1.2. Kompetentne kadry dla gospodarki regionu.	3.2./6.1.
1.3. Wsparcie procesu transformacji kluczowych branż gospodarki regionu.	2.1./2.2.

Cel 2. Przyjazny dla środowiska i czysty region

2.1. Poprawa jakości i ochrona środowiska przyrodniczego.	4.1./4.2.
2.2. Adaptacja do zmian klimatu i zwalczanie skutków zagrożeń naturalnych.	4.1.
2.3. Energetyka odnawialna i efektywność energetyczna.	4.2.

Cel 3. Wspólnota i bezpieczna przestrzeń, które łączą ludzi

3.1. Silny kapitał społeczny w regionie.	3.2./6.1./6.2
3.2. Powszechnie dostępne wysokiej jakości usługi społeczne i zdrowotne w środowisku lokalnym.	3.1.
3.3. Wzmocnienie spójności przestrzennej i społecznej regionu.	1.1./1.2./3.1./6.1.

Cel 4. horyzontalny – Sprawne zarządzanie regionem

4.1. Rozwój systemu zarządzania strategicznego rozwojem.	6.2.
4.2. Budowa rozpoznawalnej marki regionu świętokrzyskiego.	5.2
4.3. Wzmacnianie partnerstwa i współpracy na rzecz rozwoju województwa.	5.2.

Program regionalny na lata 2021-2027 FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Priorytet 1. Konkurencyjna gospodarka

1.1. Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywania zaawansowanych technologii.	2.1./2.2.
1.2. Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych.	2.2.
1.3. Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne.	2.1./2.2.

1.4. Rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości.	2.2.
Priorytet 2. Region przyjazny dla środowiska	
2.1. Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych.	4.2.
2.2. Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju.	4.2.
2.3. Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego.	4.1./4.2./6.2.
2.4. Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej.	4.1.
2.5. Wspieranie przechodzenia na gospodarkę o obiegu zamkniętym.	4.1./4.2.
2.6. Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia.	4.1.
Priorytet 3. Mobilność miejska	
3.1. Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej.	1.1./1.2.
Priorytet 4. Dostępne świętokrzyskie	
4.1. Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej.	4.2.
Priorytet 5. Świętokrzyskie dla mieszkańców	
5.1. Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online.	2.2./3.2.
5.2. Wspierania włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne.	3.1.
5.3. Zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej.	3.1.
5.4. Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych	5.1./6.1.

Priorytet 6. Wspólnota i przestrzeń	
6.1. Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich.	5.1./6.2.
6.2. Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie.	5.1./5.2./6.1./6.2.
Priorytet 7. Profilaktyka i ochrona zdrowia mieszkańców	
7.1. Wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia.	2.2.
7.2. Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości o kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej.	2.2./3.1.
Priorytet 8. Edukacja na wszystkich etapach życia	
8.1. Poprawa jakości, poziomu włączenia społecznego i skuteczności systemów kształcenia i szkolenia oraz ich powiązania z rynkiem pracy – w tym poprzez walidację uczenia się poza formalnego i nieformalnego, w celu wspierania nabywania kompetencji kluczowych, w tym umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, oraz przez wspieranie wprowadzania dualnych systemów szkolenia i przygotowania zawodowego.	3.1.
8.2. Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.	2.1./2.2.
8.3. Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej.	2.2./3.1.
Priorytet 9. Usługi społeczne i zdrowotne	
9.1. Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji.	6.1.

9.2. Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów.	-
9.3. Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej.	1.1./1.2.
9.4. Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci.	3.1./6.1.
Priorytet 10. Aktywni na rynku pracy	
10.1. Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej.	2.1./2.2.
10.2. Modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy.	2.1./2.2.
10.3. Wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia.	2.1./2.2./3.1.
Strategia Rozwoju Ponadlokalnego dla Gmin Krasocin, Łopuszno, Słupia Konecka	
Cel 1. Silna przedsiębiorczość dzięki bardziej efektywnemu wykorzystaniu zasobów rolnych, przyrodniczych i historyczno-kulturowych partnerstwa, wykorzystująca nowoczesne technologie	2.1./2.2./5.1./5.2./6.1.
Cel 2. Obszar Gmin Krasocin, Łopuszno i Słupia Konecka – stanowi dobre miejsce do życia, zapewniające warunki samorealizacji zarówno najmłodszym mieszkańcom, osobom w pełni sił witalnych, jak i seniorom. Miejsce, w którym aktywni mieszkańcy wspólnie tworzą swoją przestrzeń życiową.	1.1./1.2./3.1./6.1./6.2.
Cel 3. Gminy partnerskie - Krasocin, Łopuszno i Słupia Konecka – umiejętnie odpowiadają na wyzwania klimatyczne, wykorzystując nowoczesne, proekologiczne rozwiązania dla poprawy infrastruktury oraz wewnętrznej i zewnętrznej dostępności komunikacyjnej.	2.1./2.2./4.1./4.2.

Dodatkowo *Strategia Rozwoju Gminy Łopuszno do roku 2032* jest komplementarna z innymi strategiami i politykami regionalnymi i krajowymi.

Polityka energetyczna Polski do 2040 r.

Zgodnie z tym dokumentem, w 2040 r. ponad połowę mocy zainstalowanych będą stanowić źródła zeroemisyjne. Szczególną rolę odegra w tym procesie wdrożenie do polskiego systemu elektroenergetycznego morskiej energetyki wiatrowej i uruchomienie elektrowni jądrowej. Będą to dwa strategiczne nowe obszary i gałęzie przemysłu, które zostaną zbudowane w Polsce. To szansa na rozwój krajowego przemysłu, rozwój wyspecjalizowanych kompetencji kadrowych, nowe miejsca pracy i generowanie wartości dodanej dla krajowej gospodarki. Zgodnie z obecnym stanem wiedzy, energetyka jądrowa nie dotyczy gminy Łopuszno. Równolegle do wielkoskalowej energetyki, rozwijać się będzie energetyka rozproszona i obywatelska – oparta na lokalnym kapitale. Transformacja wymaga również zwiększenia wykorzystania technologii OZE w wytwarzaniu ciepła i zwiększenia wykorzystania paliw alternatywnych w transporcie, również poprzez rozwój elektromobilności i wodoromobilności.

Strategia Rozwoju Gminy Łopuszno do roku 2032 jest spójna z Polityką energetyczną Polski do 2040 roku w zakresie następującego celu operacyjnego: 4.2. *Promowanie zrównoważonego zarządzania zasobami i efektywności energetycznej w gminie*

Polityka ekologiczna państwa 2030 - strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej

Polityka Ekologiczna Państwa 2030 jest strategią zgodnie z ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, której rolą jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego Polski oraz wysokiej jakości życia dla

wszystkich mieszkańców. Wśród kierunków interwencji zaproponowanych w tej Polityce można wskazać:

- likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania,
- zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu,
- edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji.

Kierunki te są zgodne z celem operacyjnym 4.2. *Promowanie zrównoważonego zarządzania zasobami i efektywności energetycznej w gminie*

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku

Głównym celem krajowej polityki transportowej przedstawionej w strategii jest zwiększenie dostępności transportowej kraju oraz poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego. Osiągnięcie tego celu pozwoli na rozwijanie dogodnych warunków, sprzyjających stabilnemu rozwojowi gospodarczemu kraju. Z perspektywy Strategii Rozwoju Gminy Łopuszno do osiągnięcia tego celu przyczynią się działania zawarte głównie w celu operacyjnym 1.2. *Rozwój infrastruktury mieszkaniowej i transportowej*

Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa

Głównym celem rozwojowych w tej Strategii jest stworzenie warunków do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym. *Strategia Rozwoju Gminy Łopuszno do roku 2032* jest zgodna z następującymi celami szczegółowymi:

- nowe modele organizacji produkcji i rynków, krótkie łańcuchy rynkowe i uczciwa konkurencja,
- rozwój innowacji, cyfryzacji i przemysłu 4.0. w sektorze rolno-spożywczym,
- dostępność wysokiej jakości usług publicznych,
- rozwój infrastruktury społecznej i rewitalizacja wsi i małych miast,
- zrównoważone gospodarowanie i ochrona zasobów środowiska,
- adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom,
- rozwój przedsiębiorczości i nowych miejsc pracy,
- wzrost umiejętności i kompetencji mieszkańców wsi,
- budowa i rozwój zdolności do współpracy w wymiarze społecznym i terytorialnym.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030

Cel główny Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2030 stanowi wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków. Cel ten doprecyzowują trzy cele szczegółowe:

- Cel szczegółowy 1: Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne;
- Cel szczegółowy 2: Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich;
- Cel szczegółowy 3: Zwiększenie wykorzystania potencjału kulturowego i kreatywnego dla rozwoju.

Strategia Rozwoju Gminy Łopuszno do roku 2032 w swoich zapisach ma działania zgodne z powyższymi celami:

- Zwiększenie efektywności wydatków bieżących i współpracy z NGO;
- Rozwój oferty kulturalnej i sportowej gminy;

- Wzmocnienie lokalnego bezpieczeństwa i społecznej odpowiedzialności.

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030

Zadaniem Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030 było podjęcie wyzwań, jakie stoją przed Polską w obszarze kapitału ludzkiego i spójności społecznej, aby uczynić nasz kraj bardziej atrakcyjnym miejscem do życia oraz dobrym miejscem do rozwijania wiedzy i podejmowania pracy. Strategia ta obejmuje 4 cele szczegółowe:

- podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli, w tym cyfrowych,
- poprawę zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej,
- wzrost i poprawę wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy,
- redukcję ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawę dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.

Strategia Rozwoju Gminy Łopuszno do roku 2032 również wskazuje na konieczność podnoszenia kwalifikacji mieszkańców gminy, poprawę dostępności do świadczeń opieki zdrowotnej oraz rozwój usług opiekuńczych i rehabilitacyjnych jako odpowiedź na zachodzące procesy demograficzne.

Spis Rysunków

Rysunek 1. JCWPd na obszarze gminy Łopuszno na tle Głównych Zbiorników Wód Podziemnych	24
Rysunek 2. Wody powierzchniowe na terenie gminy Łopuszno.....	25
Rysunek 3. Łączne zagrożenie suszą na terenie gminy Łopuszno.....	28
Rysunek 4. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej - struktura osadnicza oraz powiązania funkcjonalne	33
<i>Rysunek 5. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe</i>	<i>35</i>
<i>Rysunek 5. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – projektowane obszary działań</i>	<i>40</i>
<i>Rysunek 7. Obszary Strategicznej Interwencji</i>	<i>41</i>
<i>Rysunek 8. Moduły wdrażania Strategii</i>	<i>42</i>
<i>Rysunek 9. Terminarz procedury zgłaszania fiszek projektowych</i>	<i>44</i>
Rysunek 13. Główne filary wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Łopuszno do roku 2032.....	45

Spis tabel

Tabela 1. JCWPd na terenie gminy Łopuszno	25
Tabela 2. JCWP na terenie gminy Łopuszno	26
Tabela 2. Wskaźniki monitoringu rzeczowego	46

Spis wykresów

Wykres 1. Ludność wg grup produkcyjnych.....	6
Wykres 2. Saldo migracji w gminie Łopuszno w latach 2010-2022	6
Wykres 3. Bezrobotni w gminie Łopuszno w latach 2010-2023	6